

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Elvira Ström Brax

Tvångslikvidation av privata aktiebolag vid kapitalbrist

- ett adekvat borgenärsskydd?

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet
30 högskolepoäng

Handledare: Birgitta Nyström

Termin för examen: Period 1 HT2021

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	3
FÖRKORTNINGAR	5
1 INLEDNING	7
1.1 Bakgrund	7
1.2 Syfte och frågeställningar	8
1.3 Avgränsningar	9
1.3.1 Ämnet för granskning	9
1.3.2 Begreppsbildning	11
1.4 Metod	12
1.5 Material	13
1.6 Perspektiv	16
1.7 Forskningsläge	16
1.8 Disposition	17
2 AKTIEKAPITALET	18
2.1 Vad är aktiekapital?	18
2.2 Hur skapas aktiekapital?	20
2.3 Hur stort ska aktiekapitalet vara?	21
2.4 Vad är aktiekapitalets funktion?	23
2.4.1 Borgenärsskydd	23
2.4.2 Seriositetsspärr	24
2.5 Hur får aktiekapitalet användas?	25
3 TVÅNGSLIKVIDATION VID KAPITALBRIST	27
3.1 Allmänna utgångspunkter	27
3.2 Genomförande av likvidation	28
3.2.1 Indikation på kapitalbrist	28
3.2.2 Kontrollbalansräkning 1	29
3.2.3 Första kontrollstämman	31
3.2.4 Kontrollbalansräkning 2	33

3.2.5	Andra kontrollstämman	33
3.2.6	Likvidationsbeslut	33
3.2.7	Sammanfattning av genomförandet	35
3.3	Rättsverkningar av likvidation	36
3.3.1	Verkningar av likvidationsbeslut	36
3.3.2	Avveckling av verksamheten	37
4	MEDANSVAR	38
4.1	Allmänna utgångspunkter	38
4.2	Ansvarsgrunder	38
4.2.1	Inledning	38
4.2.2	Den första ansvarsgrunden	39
4.2.3	Den andra ansvarsgrunden	41
4.2.4	Den tredje ansvarsgrunden	41
4.3	Personligt betalningsansvar för aktieägare	42
4.4	Prövning av medansvar	43
4.5	Möjlighet att undgå ansvar	44
4.6	Answarets upphörande	45
5	REGLERINGENS SYFTE OCH SKYDDSINTRESSENTER	47
5.1	Äldre lagstiftning	47
5.2	Nuvarande lagstiftning	49
5.3	Diskussion i doktrinen	50
6	ANALYS	54
6.1	Inledning	54
6.2	Sambandet mellan aktiekapitalet och kapitalbristreglerna	54
6.3	Aktiekapitalets storlek och kapitalbristreglerna	56
6.4	Regel tekniska brister	57
6.5	Övergripande brister	61
6.6	Reglernas faktiska funktion och skyddsintressenter	62
6.7	Slutsats	64
	KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	67
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	71

Summary

This thesis examines the regulation on involuntary liquidation due to capital deficiency in Chapter 25, Sections 13-20a of the Swedish Companies Act (*Sw. Aktiebolagslagen (2005:551)*). The purpose of the thesis is to determine whether the regulation constitutes an effective and adequate protection for the company's creditors. The thesis consists of an examination of what involuntary liquidation due to capital deficiency entails, the procedure that follows from the capital deficiency regulation and the legal effects associated with such procedure. Furthermore, the investigation also includes a detailed examination of the personal payment responsibility, which may be imposed on the company's representatives if they fail to comply with the regulation. To create a deeper understanding of the capital deficiency regulation, the thesis also includes a brief assessment of what is meant by share capital and how the requirement for share capital and the capital deficiency regulation interact.

The capital deficiency regulation stipulates that a limited liability company can be forced into liquidation if the company's shareholders' equity is less than one-half of the registered share capital, provided that the shareholders have not succeeded in restoring the capital deficiency within a specific timeframe. The purpose of the regulation is to protect the company's creditors by setting a limit on how long a loss-making business may be conducted before the shareholders are either forced to wind up the business or take measures to improve the company's financial position. By setting this limit, the regulation is also assumed to protect the creditors against the company incurring additional debts or being declared bankrupt.

The overall conclusion of the analysis strongly, however, suggests that the rules on involuntary liquidation due to capital deficiency cannot ensure the creditors an effective and adequate creditor protection. This is partly due to an extensive number of shortcomings in the capital deficiency regulation, and partly to general shortcomings related to the complex structure of the regulation. An example of a significant shortcoming is that the capital deficiency

regulation is not suitable for identifying and winding up loss-making companies. Nor can the regulation protect and maintain an adequate capital base in the company to pay the company's presumptive debts. In addition, the capital deficiency regulation risks to incur more debts for the company than there is capital in the company, which undermines the creditor protection. In conclusion, the regulation is so deficient that it should be abolished.

Sammanfattning

Uppsatsen syftar till att kritiskt granska reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist som återfinns i 25. kap 13-20a §§ ABL för att utröna om regleringen utgör ett effektivt och adekvat skydd för bolagets borgenärer. Utredningen består i huvudsak av en granskning av vad tvångslikvidation vid kapitalbrist innebär, den handlingsprocedur som följer av kapitalbristreglerna, samt de rättsverkningar som är förknippade med en sådan procedur. Vidare innefattar utredningen en närmare granskning av det personliga betalningsansvar, s.k. medansvar, som kan komma att drabba bolagets företrädare vid underlåtenhet att följa kapitalbristreglerna. För att skapa en djupare förståelse för kapitalbristreglerna omfattar utredningen även en övergripande beskrivning av vad som avses med aktiekapital samt hur kravet på aktiekapital och kapitalbristreglerna samverkar.

Kapitalbristreglerna föreskriver i korthet att ett aktiebolag kan tvingas gå i likvidation om bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, förutsatt att aktieägarna inom en angiven tidsperiod inte lyckats läka kapitalbristen. Syftet med regleringen är att skydda bolagets borgenärer genom att sätta en gräns för hur länge en förlustbringande verksamhet får bedrivas innan aktieägarna antingen tvingas avveckla verksamheten eller vidta åtgärder för att förbättra bolagets ekonomiska ställning. På detta sätt antas regleringen även skydda borgenärerna mot att bolaget ådrar sig ytterligare skulder eller försätts i konkurs.

Den övergripande slutsatsen av analysen talar emellertid starkt för att reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist inte kan tillförsäkra borgenärerna ett effektivt och adekvat borgenärsskydd. Detta beror dels på ett omfattande antal regeltekniska brister med kapitalbristregleringen, dels övergripande brister relaterade till regleringens komplexa struktur. Ett exempel på en betydande brist är att kapitalbristregleringen inte lämpar sig för att identifiera och avveckla förlustbringande verksamheter. Inte heller kan regleringen skydda och

bevara en adekvat kapitalbas i bolaget för att betala bolagets presumtiva skulder. Därtill riskerar kapitalbristregleringen och den handlingsprocedur som följer därav att ådra bolaget mer skulder än det finns kapital i bolaget, vilket underminerar borgenärsskyddet. Det sammantagna talar för att kapitalbristregleringen är så pass bristfällig att den bör avskaffas.

Förkortningar

1895 års ABL	Lagen (1895:65) om aktiebolag
1910 års ABL	Lagen (1910:88) om aktiebolag
1944 års ABL	Lagen (1944:705) om aktiebolag
1975 års ABL	Aktiebolagslag (1975:1385)
2005 års ABL	<i>Se ABL.</i>
ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
AK	Aktiekapital
BFL	Bokföringslag (1999:108)
Ds	Departementsserien
EK	Eget kapital
HD	Högsta domstolen
KBR	Kontrollbalansräkning
KonkL	Konkurslag (1987:672)
NJA	Nytt juridiskt arkiv, avdelning I
Prop.	Proposition

SOU	Statens offentliga utredningar
UB	Utsökningsbalk
ÅRL	Årsredovisningslag (1995:1554)

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I 25 kap. 13-20a §§ aktiebolagslagen (2005:551) (ABL) återfinns reglerna om tvångslikvidation av aktiebolag till följd av kapitalbrist. Reglerna föreskriver att ett aktiebolag kan tvingas gå i likvidation om bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, förutsatt att aktieägarna inom en angiven tidsperiod inte lyckats läka kapitalbristen.¹ För att säkerställa att kapitalbristreglerna efterlevs kan bolagets styrelse och andra bolagsföreträdare drabbas av personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser om de underlåter att följa den handlingsprocedur som reglerna föreskriver.² Kapitalbristreglernas primära funktion kan beskrivas som ett skydd för bolagets borgenärer mot att aktiekapitalets täckningsnivå minskar i allt för omfattande utsträckning på grund av ekonomiska förluster. Bestämmelserna avser därmed att sätta en gräns för hur länge en förlustbringande verksamhet får fortsätta att bedrivas innan aktieägarna, med hänsyn till borgenärskollektivets skyddsintresse, antingen tvingas avveckla verksamheten eller vidta åtgärder för att förbättra bolagets ekonomiska ställning.³

Kapitalbristbestämmelserna har funnits inom den svenska aktiebolagsrätten sedan slutet av 1800-talet och beskrivs som en unik inhemsk reglering, då reglerna saknar motsvarighet i andra rättsordningar.⁴ Kapitalbristreglernas reella betydelse har emellertid kommit att ifrågasättas i både den juridiska doktrinen och den allmänna debatten. Den kritik som riktar sig mot kapitalbristreglerna omfattar i huvudsak kritiska synpunkter avseende den regeltekniska

---

¹ 25 kap. 13 § ABL.

² 25 kap. 18–20 §§ ABL.

³ Prop. 2000/01:150 s. 35; prop. 1982/83:94 s. 54; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-11-15 (JUNO).

⁴ Dotevall (2015), s. 488.

strukturen samt reglernas faktiska funktion som borgenärsskydd.⁵ Missuppfattningar om rättsläget, ogrundade föreställningar om kapitalbristreglernas verkningar, ständiga påbyggnader av regelsystemet och en bristande känsla för affärlivets förutsättningar anges vara orsaker till att kapitalbristreglerna inte utgör en välfungerande lagstiftning.⁶

Lagstiftaren har vid ett flertal tillfällen aviserat att kapitalbristreglerna *bör* ses över, vilket senast skedde i samband med sänkningen av aktiekapital år 2020.⁷ Det finns emellertid inga tecken att på att den nuvarande regeringen eller de övriga riksdagspartier avser föreslå några ändringar av den befintliga lagstiftningen.⁸ Beaktat den kritik som anförts mot kapitalbristreglerna, den senaste sänkningen av aktiekapitalet för privata aktiebolag samt lagstiftarens bristande intresse att genomföra en utredning om reglernas faktiska funktion får denna utredning därför anses påkallad. Det återstår nu att fastställa huruvida kritikerna har rätt - är kapitalbristreglerna ett exempel på när lagstiftningen är som sämst?⁹

1.2 Syfte och frågeställningar

Uppsatsen syftar till att utreda och kritiskt granska reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist för svenska privata aktiebolag. För att uppfylla uppsatsens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- Vad innebär reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist för privata aktiebolag?
- Hur påverkar aktiekapitalets funktion och storlek reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist?

---

⁵ Se här exempelvis Lindskog (2018), förorden; Dotevall (2015), s. 490 f.; Andersson (2020), s. 356 ff.; Sandström (2020), s. 341; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 3 §, Lexino 2021-11-15 (JUNO).

⁶ Lindskog (2018), förorden. Jfr. Andersson (2020), s. 361.

⁷ Prop. 2019/20:21 s. 9 och 13 f.; Ds 2019:6 s. 20. Se här även prop. 2009/10:61 s. 12 f.; SOU 2009:34 s. 265 ff.; SOU 2008:32 s. 216 ff.; SOU 2008:49 s. 91 ff.

⁸ Jfr. Andersson (2020), s. 357.

⁹ Jfr. Lindskog (2018), förorden. Se även Dotevall (2015), s. 490 f.; Andersson (2020), s. 356 ff.; Sandström (2020), s. 341; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 3 §, Lexino 2021-11-15 (JUNO).

- Utgör reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist ett effektivt och adekvat borgenärsskydd? Om så inte är fallet, hur kan borgenärskollektivet tillförsäkras ett adekvat skydd vid kapitalbrist?

1.3 Avgränsningar

1.3.1 Ämnet för granskning

Uppsatsen är i sin helhet avgränsad till att utreda reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist som återfinns i 25. kap 13-20a §§ ABL. Uppsatsen kommer i huvudsak bestå av en granskning av vad tvångslikvidation vid kapitalbrist innebär, den handlingsprocedur som följer av kapitalbristreglerna samt vilka rättsverkningar som är förknippade med ett sådan procedur. Vidare innefattar även utredningen en närmare granskning av det personliga betalningsansvar, s.k. medansvar, som kan komma att drabba bolagets företrädare vid underlåtenhet att följa kapitalbristreglerna. Denna övergripande avgränsning innebär således att utredningen inte kommer behandla några andra former av tvångslikvidation som följer av ABL. Vidare innebär det också att inga andra typer av ansvarutkrävande eller anspråk som kan riktas mot aktiebolag eller bolagsföreträdare kommer att utredas.

Reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist och medansvar tar sikte på tre *ansvarssubjekt*: styrelsen, aktieägarna och den som handlar på bolagets vägnar. Eftersom ett medverkansanspråk i regel riktas mot en enskild styrelseledamot, eller styrelsen som bolagsorgan, kommer utredningen primärt att fokusera på styrelsens ansvar och eventuella anspråk som kan komma att riktas mot styrelsen eller enskild styrelseledamot. Eventuell ansvarsproblematik och anspråk mot aktieägare eller annan företagsrepresentant kommer enbart att beröras översiktligt. Utredningen är vidare avgränsad till att enbart utreda medansvar för *ordinarie* styrelseledamöter. Vilket ansvar som kan komma att aktualiseras för en styrelsesuppleant eller en styrelseledamot som tillsätts eller entledigas från sitt uppdrag under en löpande medansvarsperiod kommer således inte att behandlas i utredningen.

För att skapa en djupare förståelse för kapitalbristreglerna omfattar utredningen även en *övergripande* beskrivning av vad som avses med aktiekapital. Det huvudsakliga syftet med detta är att definiera den grundläggande funktionen med aktiekapitalet för att därigenom förklara sambandet mellan aktiekapitalet och kapitalbristreglerna utifrån ett juridiskt och ett redovisningstekniskt perspektiv. Beskrivningen av aktiekapitalet syftar också till att skapa en förståelse för det aktiebolagsrättsliga kapitalskyddet, där aktiekapitalet tillsammans med kapitalbristreglerna utgör kapitalskyddets kärna.

Utredningen är vidare avgränsad till att enbart utreda tvångslikvidation vid kapitalbrist av *privata aktiebolag*. Denna avgränsning motiveras dels av att de privata aktiebolagen i förhållande till de publika aktiebolagen är den till antalet dominerande bolagsformen, dels av att det nyss sänkta minimikravet på aktiekapital för privata aktiebolag kan antas påverka tillämpningen av kapitalbristreglerna och således fordrar en särskild utredning. Därutöver kan privata aktiebolag antas bedriva verksamhet under väsentligt andra förutsättningar än merparten publika aktiebolag, vilket också kan komma att påverka tillämpningen av kapitalbristreglerna och i vilken mån reglerna efterlevs. Det föreligger exempelvis inget strikt krav på revisor för privata aktiebolag. Privata aktiebolag är också i mindre utsträckning under bevakning av aktieägare, kreditinstitut och andra intressenter som kan antas vara angelägna om att bolaget inte drabbas av kapitalbrist. Detta får antas påverka i vilken grad kapitalbrist uppmärksammas och åtgärdas. Det anförda motiverar att kapitalbristreglernas funktion och tillämpning avseende privata aktiebolag bör utredas separat i förhållande till publika aktiebolag.

Med anledning av att uppsatsen inte avser att utreda tvångslikvidation av publika aktiebolag kommer utredningen inte omfatta en granskning av den EU-rättsliga harmoniseringen avseende krav på lägsta aktiekapital för publika aktiebolag och således inte heller den EU-rättsliga reglering gällande likvidation vid kapitalbrist av publika aktiebolag.¹⁰

---

¹⁰ Se art. 45.1 och 58 i Europaparlamentets och Rådets direktiv (EU) 2017/1132 av den 14 juni 2017 om vissa aspekter av bolagsrätt (kodifiering) (2017 års konsolideringsdirektiv).

Slutligen är rättsutredningen avgränsad till att enbart beröra de tillämpliga bestämmelserna i årsredovisningslagen (1995:1554) (ÅRL) som aktualiseras i samband med tillämpning av kapitalbristreglerna. Detta innebär att exempelvis lagen (1995:1559) om årsredovisning för kreditinstitut och värdepappersbolag, som bankaktiebolag och värdepappersbolag ska tillämpa istället för ÅRL, inte kommer beröras i utredningen.

1.3.2 Begreppsbildning

Med hänsyn till avsaknaden av en juridisk definition av vad som avses med *aktiekapital* kommer istället den bokföringsmässiga definitionen av aktiekapital att tillämpas i utredningen. Den bokföringsmässiga definitionen föreskriver att aktiekapitalet är en fast passivpost på balansräkningens skuldsida som fordrar täckning i form av likvida medel eller annan egendom som antas vara av värde för bolaget (s.k. apportegendom).¹¹

Inom den juridiska doktrinen används begreppet aktiekapital ibland felaktigt i förhållande till dess redovisningsteknisk innebörd. Ett exempel på detta är att aktiekapitalet i den juridiska doktrinen återkommande beskrivs som en förmögenhetsmassa som ska tillskjutas aktiebolaget, som om aktiekapitalet i sig vore en typ av kreditbas. Denna, vad man kan kalla för missuppfattning eller slarviga beskrivning av aktiekapitalet, påverkar hur tvångslikvidation vid kapitalbrist i vissa fall beskrivs i doktrinen. Exempelvis återfinns formuleringar om att tvångslikvidation vid kapitalbrist inträffar när en viss del av eller hela aktiekapitalet gått förlorat. En sådan beskrivning är emellertid inte korrekt eftersom det inte går att förlora aktiekapitalet beaktat att det är en passivpost på balansräkningens skuldsida. Det som faktiskt gått förlorat vid en konstaterad kapitalbrist är bolagets reella tillgångar och skulder som tillkommit som gör att passivposten aktiekapital inte längre kan anses täckt med förmögenhet. Om aktiekapitalet inte är täckt med förmögenhet ska det alltså tas upp till ett oförändrat värde i balansräkningen.

---

¹¹ Se vidare avsnitt 2.1.

Med *kapitalbrist* förstås i uppsatsen att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet. Uttrycket kapitalbrist avser således inte en ekonomisk värdering i syfte att fastställa huruvida bolaget är underkapitaliserat.

1.4 Metod

Uppsatsen utgör en rättsvetenskaplig studie där den juridiska utredningen har fullgjorts genom tillämpning av rättsdogmatisk metod. Med rättsdogmatisk metod avses en arbetsmetod vars primära syfte är att fastställa gällande rätt genom bearbetning, tolkning och analys av de, enligt rättskälleläran, vedertagna rättskällorna, dvs. lagstiftning, förarbeten, rättspraxis och doktrin.¹² Den rättsdogmatiska arbetsmetoden har i huvudregel sin utgångspunkt i en eller flera frågeställningar, där metodiken kan tillämpas för att dels fastställa innehållet i gällande rätt (s.k. *argumentation de lege lata*), dels ta ställning till hur en fråga bör eller kan komma att regleras för framtiden (s.k. *argumentation de lege ferenda*). Mot bakgrund av uppsatsens syfte får den rättsdogmatiska metoden anses som en förutsättning för att genomföra en fullgod rättsutredning, men även för att bemöta de ovan formulerade frågeställningarna.¹³

Utöver den rättsdogmatiska metoden har en viktig del av min arbetsmetod bestått i att diskutera uppsatsämnet och uppkomna spörsmål med praktiserande likvidatorer och ekonomer. Syftet med detta har primärt varit att förstå hur kapitalbristreglerna kommer till uttryck i praktiken, reda ut vissa komplexa frågeställningar, men även för att få vägledning i mitt källkritiska förhållningssätt gentemot kapitalbristreglerna och den kritik som anförts mot dem. I förhållandet till det källkritiska perspektivet har det varit viktigt att för mig att få hjälp med att kunna utröna och sortera vilka problem och brister som är att betrakta som faktiska problem i praktiken. Detta för att undvika rent hypotetiska eller överteoretiska resonemang som inte kan anses bidra med en relevant analys av kapitalbristreglerna.

---

¹² Sandgren (2018), s. 48 ff.; Kleineman (2018), s. 21 f.

¹³ Kleineman (2018), s. 21 f. och 36 f.

I uppsatsens kapitel 2–5 används argumentation de lege lata i syfte att fastställa och beskriva gällande rätt avseende kravet på aktiekapital och kapitalbristreglerna. Uppsatsens slutliga kapitel är istället uppbyggt på argumentation de lege ferenda i syfte att analysera den genomförda utredningen.

1.5 Material

Materialet i utredningen består i huvudsak av rättskällor såsom lagstiftning, förarbeten, rättspraxis och doktrin. Samtliga källor har värderats utifrån tre grundläggande kriterier: relevans, tillförlitlighet och auktoritet. Eftersom uppsatsen som utgångspunkt avser att utröna och granska gällande rätt har urvalet av material utifrån de angivna kriterierna inte gett upphov till några större svårigheter, beaktat att det får anses vara förutbestämt vad som i en traditionell dogmatisk undersökning är att betrakta som relevanta, tillförlitliga och auktoritativa källor – dvs. de vedertagna rättskällorna.¹⁴

Mot bakgrund av att både reglerna om aktiekapital och reglerna om kapitalbrist återfinns i ABL, kommer materialet i utredning primärt att bestå av bestämmelserna i denna lagstiftning. Eftersom kapitalbristreglerna utgör ett komplext och svåröverskådligt regelverk har förarbeten, rättspraxis samt doktrin använts för att tolka och fastställa gällande rätt. Rättskällorna har även använts för att studera kapitalbristreglernas syfte och historia.

I avsnitten 2.4 och 3.5 återfinns ett omfattande antal hänvisningar till diverse lagförarbeten. Vid granskning av detta material har särskild betydelse tillmätts kriteriet ”relevans”, vilket i förevarande fall innebär att jag har gallrat källorna utifrån två aspekter. De använda lagförarbetena har dels valts utifrån en tidsmässig aspekt för att utredningen ska avspegla ett för ämnet aktuellt innehåll, dels valts med utgångspunkt i uppsatsens avgränsade ämne och borgenärsperspektiv. Att uppsatsen är anlagd mot ett borgenärsperspektiv har inte medfört några svårigheter vid urvalet och värdering av materialet, beaktat

---

¹⁴ Sandgren (2018), s. 36 ff.; Kleineman (2018), s. 21.

att kapitalbristreglerna utgör just en borgenärsskyddsreglering och få andra intressen än borgenärskollektivets lyfts fram i förarbetena.

Vid sidan av lagstiftning, förarbeten och praxis har den juridiska doktrinen främst använts som en *kompletterande* rättskälla i syfte att fastställa och utreda innehållet av rättskällor av högre dignitet. Doktrinen har som utgångspunkt således inte tillmätts status som en självständig rättskälla.¹⁵ Urvalet av litteratur har skett löpande under uppsatsskrivandet allt eftersom uppsatsens ämne och den bearbetande texten har utvecklats och modifierats. Eftersom uppsatsen inte enbart avser att granska kapitalbristreglerna, utan också att utreda huruvida reglerna utgör ett effektivt borgenärsskydd återfinns en blandning av litteratur av både kritisk och icke kritisk karaktär. Litteratur som på ett mer djupgående plan beskriver kapitalbristreglernas syfte och funktion är till antalet relativt begränsat, vilket har underlättat urvalet av material. Urvalet har också underlättats av att merparten av författarna till dessa verk är att anse som auktoritativa genom att de exempelvis bedrivit mångårig forskning inom diverse förmögensrättsliga ämnen vid universitetet. Ett exempel på ett för uppsatsen viktigt arbete är *Aktiebolagslagen – En kommentar* som är författad av Johan Adestam¹⁶, Erik Nerep¹⁷ och Per Samuelsson¹⁸. Detta verk har en bra avvägning mellan en objektiv beskrivning av kapitalbristreglerna och en kritisk diskurs om reglernas faktiska funktion. Verket uppdateras också löpande i den digitala versionen på JUNO, vilket är viktigt för att tillgodose kravet på relevans.

Vad gäller den kritiska litteraturen bör Stefan Lindskogs¹⁹ bok *Kapitalbrist i aktiebolag – Kommentarer till 25:13–20 ABL* lyftas fram som en betydande kritisk analys av kapitalbristreglerna. Vid granskning av den kritiska litteraturen har särskild hänsyn tagits till, förutom relevans, tillförlitlighet samt auktoritet, behovet av ett källkritiskt förhållningssätt. Detta har jag gjort genom

---

¹⁵ Ramberg (2018), s. 73; Lehrberg (2021), s. 204 ff.; Kleineman (2018), s. 28.

¹⁶ Juris doktor och universitetslektor vid Institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete vid Örebro universitet.

¹⁷ Professor i svensk och internationell handelsrätt vid Handelshögskolan i Stockholm.

¹⁸ Juris doktor och professor vid Juridiska Fakulteten vid Lunds universitet.

¹⁹ F.d. justitieråd och ordförande i Högsta domstolen.

att dels diskutera uppmärksammade problem med kapitalbristreglerna med verksamma likvidatorer och ekonomer, dels genom att försöka pröva argumenten genom att exempelvis kontrollräkna uppställda räkneexempel eller fördjupa mig i argumentens redovisningstekniska innebörd. Därtill har jag undersökt och tillmätt särskild betydelse om litteraturen framställts vid en rättsvetenskaplig institution, huruvida Högsta domstolen eller sakkunniga författare hänvisat till arbetet samt om författarens källor är aktuella och tydligt angivna.²⁰

Utöver rättsvetenskapliga källor har utredningen även fordrat användning av företagsekonomisk litteratur, som primärt har använts vid författandet av kapitel 2 som behandlar aktiekapital. Den företagsekonomiska litteraturen har där nyttjats som källa för att identifiera och beskriva aktiekapitalets *redovisningstekniska innebörd* samt andra centrala ekonomiska företeelser såsom balansräkning och eget kapital. Vid val av företagsekonomisk litteratur har källorna värderats på samma sätt som övrigt juridiskt material, dvs. genom att värdera materialet utifrån relevans, tillförlitlighet samt auktoritet, vilket får anses vara ett lämpligt tillvägagångssätt.²¹ Boken *Redovisning: från bokföring till analys* anses vara ett betydande verk inom externredovisning, varför den använts frekvent vid författandet av utredningen. Boken är författad av Jan Marton²², Nicklas Sandell²³ och Anna-Karin Stockenstrand²⁴ som samtliga bedriver forskning inom företagsekonomi och anses vara auktoritativa författare inom sitt gebit. Det litterära verket används även som undervisningsmaterial vid ett flertal universitetsutbildningar inom företagsekonomi, däribland vid Ekonomihögskolan vid Lunds universitet, vilket tyder på att boken är en tillförlitlig och beaktad källa. Den senaste upplagan gavs ut år 2020, och är därmed uppdaterad i förhållande till den senaste sänkningen av

---

²⁰ Jfr. Ramberg (2018), s. 75 om vilka faktorer som kan vara tecken på att kvaliteten är god eller dålig avseende analys och påstående som återfinns i juridisk litteratur.

²¹ Sandgren (2018), s. 36 ff.

²² Filosofie doktor Jan Marton är universitetslektor vid Företagsekonomiska institutionen vid Göteborgs universitet.

²³ Ekonomie doktor Nicklas Sandell är universitetslektor vid på Företagsekonomiska institutionen vid Lunds universitet.

²⁴ Docent Anna-Karin Stockenstrand är universitetslektor vid Avdelningen för ekonomi, geografi, juridik och turism vid Mittuniversitetet i Sundsvall.

aktiekapitalet för privata aktiebolag, något som får anses vara av betydelse för denna uppsats.

1.6 Perspektiv

Uppsatsen är anlagd mot ett *borgenärsperspektiv* i syfte att avgränsa och nyansera vad som är att anse som gällande rätt och sedermera utvärdera om kapitalbristregleringen utgör ett effektivt och adekvat borgenärsskydd. Borgenärsperspektivet får även anses innefatta ett *rättskritiskt förhållningssätt* gentemot gällande rätt.²⁵ Eventuella andra intressen som kan identifieras i granskningen av kapitalbristreglerna, såsom aktieägarnas eller andra intressenters intressen, kommer enbart att beröras i den mån de sammanfaller med borgenärskollektivets skyddsintresse.

1.7 Forskningsläge

Reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist och dess funktion som borgenärsskydd har vid ett flertal tillfällen varit föremål för rättsvetenskaplig granskning inom den juridiska doktrinen. Stefan Lindskogs verk *Kapitalbrist i aktiebolag – Kommentarer till 25:13–20 ABL* utmärker sig som en djupgående studie av kapitalbristreglerna och dess faktiska funktion. Temat för uppsatsen har även behandlats i Jan Anderssons lärobok *Kapitalskyddet i aktiebolag*.

Kapitalbristreglerna har också nyligen varit föremål för utredning i ett examensarbete benämnt *Kapitalbristreglerna – Ur funktion?* författad av Josefin Ullberg, Stockholms universitet. Ullbergs uppsats har till syfte att undersöka vilka reella och etablerade skyddsintressen kapitalbristreglerna tar sikte på, varför examensarbetet omfattar en redogörelse av kapitalbristreglernas bakgrund och aktuella struktur.

---

²⁵ Jfr. Sandgren (1995/1996), s. 739 ff.; Olsen (2004), s. 108 f.

1.8 Disposition

I *kapitel 2* återfinns en övergripande beskrivning av vad som avses med aktiekapital. Kapitlet syftar till att utreda aktiekapitalets grundläggande funktion samt hur reglerna om aktiekapital och dess redovisningstekniska innebörd förhåller sig till reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist.

I *kapitel 3* beskrivs reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist, den handlingsprocedur som följer av kapitalbristreglerna samt de rättsverkningar som är förknippade med ett sådant förfarande.

I *kapitel 4* berörs det personliga medansvar som bolagets företrädare kan komma att ådra sig vid åsidosättande av kapitalbristreglerna.

I *kapitel 5* behandlas kapitalbristreglernas syfte som identifieras utifrån äldre respektive nuvarande lagstiftning samt doktrin.

I *kapitel 6* analyseras avslutningsvis resultatet av utredningen för att besvara uppsatsens frågeställningar, däribland att fastställa huruvida kapitalbristreglerna utgör en ändamålsenlig reglering som ger ett effektivt och adekvat skydd för bolagets borgenärer.

2 Aktiekapitalet

2.1 Vad är aktiekapital?

Det som utmärker aktiebolaget som associationsform är att aktieägarna inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser.²⁶ För att balansera avsaknaden av personligt betalningsansvar återfinns därför ett antal kapitalskyddsregler i ABL som ska säkerställa att bolaget alltid har tillgångar som minst motsvarar bolagets förpliktelser.²⁷ Den mest grundläggande kapitalskyddsregeln återfinns i 1 kap. 4 § ABL som föreskriver att varje svenskt aktiebolag *ska* ha ett aktiekapital.

I varken ABL eller annan lagstiftning återfinns någon juridisk definition av vad som avses med aktiekapital. Däremot kan aktiekapital definieras med hjälp av med bokföringsmässiga termer. Aktiekapitalet är en *post* i aktiebolagets balansräkning, vilket är en sammanställning av företagets tillgångar, eget kapital och skulder vid en viss tidpunkt.²⁸ Balansräkningens primära funktion är att ge intressenten insyn i vilka tillgångar som finns i bolaget och i vilken omfattning dessa är finansierade med eget kapital respektive främmande kapital.²⁹ Aktiekapitalet kategoriseras som eget kapital, vilket reflekterar ägarnas intresse i bolaget.³⁰ Det egna kapitalet består huvudsakligen av två delar; tillskott av förmögenhet från bolagets ägare samt det resultat som genererats av företagets verksamhet och som ägarna låtit vara kvar i bolaget, s.k. ackumulerat resultat. Det egna kapitalet är dock inte att betrakta som kapital som tillhör bolaget, utan det är *ägarnas kapital* (jfr. engelska *shareholders' equity*), varför det ur ett bokföringsmässigt perspektiv istället kan beskrivas som en *skuld* till ägarna.³¹

---

²⁶ 1 kap. 3 § ABL.

²⁷ Prop. 2019/20:21, s. 5 ff.; Ds 2019:6, s. 9.

²⁸ 3 kap. 1 och 3 §§ ÅRL; bilaga 1 till ÅRL.

²⁹ 3 kap. 1 § ÅRL; Marton, Sandell & Stockenstrand (2020), s. 42.

³⁰ 3 kap. 10a § ÅRL.

³¹ Marton, Sandell & Stockenstrand (2020), s. 252 f.

Eget kapital ska inte förväxlas med likvida medel. Den förmögenhet som ägarna eventuellt tillskjuter bolaget i form av likvida medel redovisas som eget kapital, men förmögenheten får användas och investeras i verksamheten. Det innebär att de likvida medel som tillförs bolaget sällan finns kvar på bolagets bankkonto, utan används för att exempelvis köpa in maskiner och andra inventarier för att möjliggöra produktion av varor och dylikt. Det tillskott som ägarna investerat kvarstår dock i bolagets redovisning i form av eget kapital i balansräkningen. Detsamma gäller om bolaget tar upp ett banklån, dvs. skulden kommer finnas kvar i balansräkningen oavsett vad de lånade pengarna använts till.³²

Det ovan sagda innebär att aktiekapitalet utgör en fast passivpost på balansräkningens skuldsida, vilket innebär att aktiekapitalets storlek enbart påverkas av registrerade nedsättningar eller ökning av aktiekapitalet hos Bolagsverket.³³ Aktiekapitalets storlek påverkas således inte av att om den förmögenhet som avser täcka kapitalkravet helt skulle konsumeras.³⁴

På vilket sätt aktiekapitalet används i verksamheten går att utläsa av balansräkningens tillgångssida. I exempelvis ett nystartat aktiebolag där ägarna tillfört bolaget en summa pengar på bolagets bankkonto motsvarande aktiekapitalets storlek, ska det på tillgångssidan av balansräkning framgå en s.k. *omsättningstillgång* i form av likvida medel på banken.³⁵ Summan av ägartillskottet ska då motsvara summan av eget kapital i form av aktiekapital på balansräkningens skuldsida, vilket kan illustreras på följande sätt:

Balansräkning

Tillgångar	Skulder
<i>Omsättningstillgångar</i>	<i>Eget kapital</i>
Bank: 25 000 kronor	Aktiekapital: 25 000 kronor

³² Marton, Sandell & Stockenstrand (2020), s. 252 f.

³³ 11 kap. 1 § ABL; jfr. 12–15 kap. ABL.

³⁴ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551), kommentaren till 1 kap. 4 § ABL, hämtad 2021-10-10 (LEXINO).

³⁵ Bilaga 1 till ÅRL; 3 kap. 4a § ÅRL; Marton, Sandell & Stockenstrand (2020), s. 256 f.

Aktiekapitalet ska således som utgångspunkt vara täckt med förmögenhet bestående av *reella tillgångar* i form av omsättningstillgångar eller anläggningstillgångar på balansräkningens tillgångssida.³⁶ Detta innebär att om bolaget lider ekonomiska förluster så är det rent faktiskt de reella tillgångarna som förbrukas och inte aktiekapitalet, eftersom aktiekapitalet som tidigare påpekats är en fast passivpost på balansräkningens skuldsida.

Det anses positivt att ha ett högt eget kapital eftersom det ytterst utgör ett skydd mot att bolaget hamnar på obestånd. För att skydda det egna kapitalet har lagstiftaren därför valt att dela in det egna kapitalet i två kategorier; *fritt eget kapital* och *bundet eget kapital*.³⁷ Aktiekapital utgör, tillsammans med posterna reservfond och uppskrivningsfond, bundet eget kapital.³⁸ Det bundna egna kapitalet får inte fritt förfogas eller disponeras över av varken företagets ledning eller bolagsstämma, utan det ska i motsats till fritt eget kapital som utgångspunkt finnas kvar inom verksamheten.³⁹

2.2 Hur skapas aktiekapital?

Aktiekapitalet skapas i samband med att bolaget grundas enligt bestämmelserna om bildande av aktiebolag i 2 kap. ABL. Ett aktiebolag bildas av en eller flera fysiska eller juridiska personer, vilka benämns som *stiftare*.⁴⁰ I samband med bolagsbildningen ansvarar stiftarna för att vidta ett antal åtgärder, såsom att upprätta ett utkast till en stiftelseurkund med tillhörande bolagsordning.⁴¹ I stiftelseurkunden ska stiftarna bl.a. ange hur många aktier respektive stiftare tecknar sig för samt hur mycket som ska betalas för respektive aktie med likvida medel eller apportegendom.⁴² Stiftelseurkunden ska

---

³⁶ 3 kap. 1 och 10 a §§ ÅRL; 4 kap. § 1 ÅRL; Bilaga 1 till ÅRL; Marton, Sandell & Stockenstrand (2020), 256 f.; Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 1 kap. 4 § ABL avsnitt 1; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 1 kap. 4 §, Lexino 2021-10-10 (JUNO).

³⁷ 3 kap. 10a § ÅRL.

³⁸ 3 kap. 10a andra stycket ÅRL.

³⁹ 17 kap. 3 § ABL; Marton, Sandell & Stockenstrand (2020), s. 253 ff.

⁴⁰ 2 kap. 1 § ABL.

⁴¹ 2 kap. 3 och 10 §§ ABL.

⁴² 2 kap. 5 och 6 §§ ABL.

också innehålla en bolagsordning i vilken aktiekapitalets storlek ska fastställas, vilket kan ske på två olika sätt. Antingen kan aktiekapitalet bestämmas till ett fast belopp utan möjlighet till ökning eller sänkning utan föregående ändring av bolagsordningen, eller kan aktiekapitalet fastställas utifrån ett intervall mellan två belopp, dvs. ett minimi- respektive maximikapital, där en ökning eller sänkning av aktiekapital inte kräver en ändring av bolagsordningen. Motsvarande gäller för antalet aktier i bolaget. Minimikapitalet får dock inte vara mindre än en fjärdedel av maximikapitalet.⁴³ Till sist ska stiftarna teckna sig för samtliga aktier i bolaget samt betala för aktierna.⁴⁴ Att skapa ett aktiekapital och ombesörja så att det är täckt med förmögenhet utgör såtillvida en grundläggande förutsättning för att få starta och driva ett aktiebolag.

Efter att aktiebolaget bildats kan aktiekapitalet både ökas och i vissa fall också minskas. En ökning av aktiekapital kan ske på fyra olika sätt: fondemission, nyemission, utgivande av konvertibler eller teckningsoptioner.⁴⁵ Vidare kan aktiekapitalet minskas för täckning av förlust (om det inte finns fritt eget kapital som kan täcka förlusten), avsättning till fritt eget kapital eller genom återbetalning till aktieägarna. Aktiekapitalet kan dock enbart minskas inom ramen för de förbehåll som gjorts i bolagsordningen och kan genomföras med eller utan indragning av aktier.⁴⁶

2.3 Hur stort ska aktiekapitalet vara?

Aktiekapitalet ska vara bestämt i bolagets redovisningsvaluta, som enligt 4 kap. 6 § bokföringslagen (1999:1078) (BFL) antingen får vara svenska kronor eller euro. Om aktiekapitalet är bestämt i svenska kronor, ska aktiekapitalet för privata aktiebolag uppgå till minst 25 000 kronor och för publika aktiebolag 500 000 kronor. Om aktiekapitalet istället är bestämt i euro ska aktiekapi-

---

⁴³ 3 kap. 1 § ABL.

⁴⁴ 2 kap 3, 12, 15–19 §§ ABL.

⁴⁵ 11 kap. 1 § ABL; jfr. 12–15 kap. ABL.

⁴⁶ 20 kap. 1–2 §§ ABL.

talet motsvara det fastställda minimikapitalet i kronor enligt den av Europeiska centralbanken då fastställda växelkursen.⁴⁷ Omkring 95 procent av aktiebolagen bildas med lägsta tillåtna aktiekapital.⁴⁸

Minimikravet på aktiekapital i privata aktiebolag har under de senast åren varit föremål för ändring vid två tillfällen. År 2010 sänktes kravet på lägsta aktiekapital från 100 000 kronor till 50 000 kronor.⁴⁹ Lagändringen påkallades bl.a. mot bakgrund av den europeiska trenden med sänkta eller slopade kapitalkrav. Syftet med ändringen var enligt lagstiftaren att underlätta för den som vill starta aktiebolag och på så sätt också främja företagande, tillväxt av nya aktiebolag och ökad konkurrens både på den inhemska och europeiska marknaden. Sänkningen av aktiekapital ansågs ha en särskilt positiv effekt på etableringen av företag inom främst tjänstesektorn, eftersom dessa företag sällan är i behov av kapitalkrävande tillgångar, varför ett högt aktiekapital ansågs framstå som onödigt betungande.⁵⁰

År 2020 sänktes aktiekapitalet ytterligare från 50 000 kronor till 25 000 kronor.⁵¹ Sänkningen initierades då dels av de, enligt regeringen, positiva erfarenheterna av den tidigare sänkningen av aktiekapitalet i form av ökat företagande och sysselsättning, dels den europeiska trend som tidigare identifierats avseende sänkta eller slopade aktiekrav.⁵²

---

⁴⁷ 1 kap. 5 och 14 § ABL.

⁴⁸ Ds 2019:6 s.16.

⁴⁹ Lag om ändring i aktiebolagslagen (2010:89).

⁵⁰ Prop. 2009/10:61 s. 9 f.; SOU 2008:49 s. 97 f.

⁵¹ Lag om ändring i aktiebolagslagen (2019:1264).

⁵² Prop. 2019/20:21 s. 7 f.; Ds 2019:6 s. 23 f. År 2019 då proposition 2019/20:21 författades konstaterades att 19 av EU:s 27 medlemsstater antingen helt slopat kravet på aktiekapital alternativt sänkt kravet på aktiekapital till 1 euro eller motsvarande i annan valuta för privata aktiebolag.

2.4 Vad är aktiekapitalets funktion?

2.4.1 Borgenärsskydd

Kravet på att aktiebolag ska ha ett aktiekapital bestämt till ett visst minimibelopp infördes redan i 1895 års aktiebolagslag.⁵³ I 1895 års ABL fastställdes kravet till 5 000 kronor, vilket i dagens penningvärde motsvarar cirka 300 000 kronor.⁵⁴ Historisk sett har aktiekapitalet ansetts haft en betydande funktion som borgenärsskydd. Det har bl.a. anförts att aktiekapitalet varit nödvändigt för att ägarna och bolagsledningen ska kunna uppfylla sina förpliktelser mot anställda, det allmänna och andra borgenärer samt för att säkerställa att det finns ett tillräckligt ekonomiskt underlag för verksamheten. Det har vidare anförts att den som inte har varit beredd eller haft möjlighet att tillskjuta den kapitalinsats som krävs vid bildande av aktiebolag inte heller ska tillåtas starta ett aktiebolag, utan är hänvisad att starta ett bolag i en annan associationsform där denne personligen är betalningsansvarig för bolagets förpliktelser.⁵⁵

Aktiekapitalets reella betydelse som borgenärsskydd har dock kommit att ifrågasättas, särskilt efter de senaste sänkningarna av aktiekapitalet år 2010 respektive år 2020. Det bestämda minimibeloppet anses av lagstiftaren att vara för lågt för att kunna utgöra ett reellt skydd för borgenärerna när bolaget hamnar i ekonomiskt trångmål. Därtill saknas koppling mellan lagens krav på lägsta aktiekapital och det enskilda bolagets behov eller risker med verksamheten, vilket kan innebära att aktiekapitalet i många fall inte står i proportion till det enskilda bolagets verksamhet.⁵⁶

Aktiekapitalet antas ha särskild betydelse för den borgenärsgroup som i lagmotiven benämns som *icke anpassade borgenärer*. Med icke anpassade borgenärer avses de borgenärer som inte har möjlighet att genom avtal med bolaget reglera sina mellanhavanden och därmed också saknar möjlighet att begränsa de risker som är förenade med deras anspråk mot bolaget. Exempel på

---

⁵³ 3 § lag (1895:65) om aktiebolag.

⁵⁴ Ds 2019:6 s. 11; prop. 1973:93 s. 85.

⁵⁵ Prop. 2019/20:21 s. 6; prop. 1993/94:196 s. 82; prop. 1973:93 s. 86.

⁵⁶ Prop. 2019/20:21 s. 9 ff.; Ds 2019:6 s.12; prop. 1993/94:196 s. 82.

sådana borgenärer är staten och kommunerna med anspråk på skatter, avgifter eller lönegaranti samt andra borgenärer med antingen utomkontraktuella anspråk eller som av någon anledning inte skaffat sig relevant säkerhet då de ingått avtal med bolaget. Dessa borgenärer kan vid en obeståndssituation enbart förlita sig på bolagets förmögenhet.⁵⁷ Aktiekapitalets faktiska betydelse för dessa borgenärer är emellertid avhängigt aktiekapitalets storlek, varför borgenärsskyddet som utgångspunkt bör bedömas som mycket begränsat.⁵⁸

Vad gäller skyddet för övriga *anpassade borgenärer*, dvs. de borgenärer som genom avtal kan säkra sina intressen, kan aktiekapitalets betydelse bedömas som lågt eller till och med obefintligt. Exempel på sådana borgenärer är kreditgivare som för utgivande av lån kan kräva personligt borgensåtagande från företagets ägare eller leverantör som säkrar sina intressen genom återtagandeförbehåll.⁵⁹

2.4.2 Seriositetsspärr

Kravet på lägsta aktiekapital ska enligt lagstiftaren också fungera som en spärr för oseriöst och ogenomtänkt företagande. Att stiftaren själv måste tillföra ett kapitaltillskott för att kunna starta och driva ett aktiebolag antas påverka vem som startar aktiebolag, då kapitaltillskottet borgar för att verksamheten grundar sig på en genomtänkt och hållbar affärsidé som stiftaren är beredd att satsa pengar på. Kravet på aktiekapital antas vidare minska benägenheten för att företagare tar alltför stora risker i verksamheten eller nyttjar bolaget för ekonomisk brottslighet. Kapitalkravet ska på så sätt upprätta och bibehålla förtroendet för aktiebolaget som associationsform.⁶⁰

Aktiekapitalets faktiska betydelse som seriositetsspärr bör dock inte överkattas. Detta beaktat att det är möjligt att på laglig väg kringgå bestämmel-

---

⁵⁷ SOU 2008:49 s. 82 ff.

⁵⁸ Prop. 2019/20:21 s. 12.

⁵⁹ SOU 2008:49 s. 82 ff.

⁶⁰ Prop. 2019/20:21 s. 7; SOU 2008:49 s. 85 ff.

serna om inbetalning av aktiekapital genom att exempelvis köpa ett redan registrerat aktiebolag, men också av den anledning att minimikravet på aktiekapitalet är lågt.⁶¹

2.5 Hur får aktiekapitalet användas?

Utöver den grundläggande kapitalskyddsregeln i 1 kap. 4 § ABL om att varje aktiebolag ska ha ett aktiekapital återfinns ytterligare två fundamentala element av det aktiebolagsrättsliga kapitalskyddet. Först kan nämnas reglerna om begränsningar i bolagets rätt att disponera över tillskjutet eller upparbetat kapital som regleras i 17–20 kap. ABL. Enligt den s.k. *beloppsspärren* som återfinns i 17 kap. 3 § ABL får en värdeöverföring från bolaget till aktieägarna eller annan inte ske om det efter överföringen inte längre finns full täckning för bolagets bundna egna kapital. Bestämmelsen sätter således stopp för vinstutdelning till aktieägare, minskning av aktiekapitalet och andra transaktioner som medför att bolagets förmögenhet minskar på bekostnad av borgenärskollektivets intresse av att det bundna egna kapitalet är skyddat. Det sätter därutöver också stopp för transaktioner som inte är av en rent affärsmässig karaktär för bolaget.⁶²

Även om det enligt beloppsspärren inte finns något hinder för bolaget att göra en överföring, får bolaget enbart göra en överföring om den framstår som försvarlig med hänsyn till de krav som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av det egna kapitalet samt bolagets konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt. Denna begränsning känns igen som *försiktighetsregeln*.⁶³

En värdeöverföring som sker i strid mot beloppsspärren och försiktighetsregeln är således ogiltig. Reglernas primära syfte är att skydda bolagets borgenärer, varför aktieägarna inte kan åsidosätta dessa regler ens med samtliga

---

⁶¹ SOU 2008:49 s. 86 f.

⁶² 17. kap 3 § § 1 st. ABL; prop. 2009/10:61 s. 6.

⁶³ 17 kap. 3 § 2 st. ABL; prop. 2009/10:61 s. 6.

aktieägares samtycke.⁶⁴ Den som medverkar till att en olovlig värdeöverföring genomförs alternativt tar emot en sådan överföring, kan därför under vissa omständigheter bli återbäringskyldig.⁶⁵

Till sist utgör reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist i 25 kap. ABL en viktig del av kapitalskyddet. En närmare redogörelse av dessa regler kommer att behandlas i det kommande kapitlet.

---

⁶⁴ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 17 kap. 3 §, Lexino 2021-10-21 (JUNO).

⁶⁵ 17 kap. 6 och 7 §§ ABL.

3 Tvångslikvidation vid kapitalbrist

3.1 Allmänna utgångspunkter

Kravet på att varje svenskt aktiebolag ska ha ett visst aktiekapital skulle enligt lagstiftaren bli närmst meningslöst om det skulle stå bolaget fritt att förbruka de tillgångar som är avsedda att täcka aktiekapitalet. För att skydda täckningen för aktiekapitalet återfinns därför reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist i 25 kap. ABL som en fundamental del av det aktiebolagsrättsliga kapitalskyddet.⁶⁶ Reglernas primära funktion är att sätta stopp för bolagsstyrelsen, i bolag med låg konsolideringsgrad, att förbruka en för stor del av täckningen för bolagets aktiekapital samt sätta press på ledningen att antingen ombesörja att ny förmögenhet tillförs bolaget eller att bolaget under ordnade omständigheter avvecklas genom likvidation.⁶⁷ Genom att sätta en gräns för hur länge en förlustbringande verksamhet får bedrivas antas reglerna skydda bolagets borgenärer mot att bolaget hamnar i svåra betalningssvårigheter, ådrar sig ytterligare skulder eller försätts i konkurs.⁶⁸ Utöver borgenärerna förutsätts även bolagets aktieägare skyddas av bestämmelserna då aktieägarna antas ha ett intresse av att bli underrättade i god tid om bolagets ekonomiska situation för att kunna överväga vilka åtgärder som kan och bör vidtas.⁶⁹

---

⁶⁶ SOU 1999:36 s. 90 ff.; prop. 2009/10:61 s. 6.

⁶⁷ Prop. 2000/01:150 s. 35; prop. 1975:103 s. 501; Sandström (2020), s. 339 f.; Lehrberg (2016), s. 374 f.; NJA 2018 s. 602 p. 15 f.

⁶⁸ SOU 1999:36 s. 90 ff.; prop. 2009/10:61 s. 6; Sandström (2020), s. 339 f.

⁶⁹ Prop. 1975:103 s. 501; prop. 2000/01:150 s. 35.

3.2 Genomförande av likvidation

3.2.1 Indikation på kapitalbrist

Enligt 25 kap. 13 § ABL ska styrelsen genast upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning när det finns *skäl att anta* att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet, dvs. när den s.k. *kritiska gränsen*. Situationen kan illustreras enligt modellen nedan:

$$\frac{\text{Tillgångar} - \text{Skulder} = \text{Eget kapital}}{\text{Aktiekapital}} = < 1/2$$

Detsamma gäller när det vid verkställighet enligt 4 kap. utsökningsbalken (1981:774) (UB) har visat sig att bolaget saknar tillgångar till full betalning av utmätningsfordring.⁷⁰ Ett resultatlöst utmätningsförsök ska i detta fall likställas med att det finns skäl att anta att bolagets eget kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet.⁷¹ Bestämmelsen i 25 kap. 13 § ABL föreskriver således en *handlingsplikt* för styrelsen att hålla koll på att det bundna kapitalet till mer än hälften är täckt med eget kapital och vid brist ombesörja att aktieägarna fyller på med förmögenhet. Genom att tillskjuta förmögenhet kan bolaget följaktligen undgå att försättas i likvidation.⁷²

Handlingsplikten inträder när *någon* i styrelsen har ”skäl att anta” att kapitalbrist föreligger. Det framgår inte av lagmotiven vad som avses med ”skäl att anta”, varför bestämmelsen har blivit föremål för diskussion i doktrin. I doktrinen föreskrivs att handlingsplikten bör inträffa när bolagets ekonomi försämras, exempelvis på grund av en misslyckad affär eller marknadsförändringar som påverkar värdet av bolagets tillgångar negativt.⁷³ Av särskild be-

---

⁷⁰ 25 kap. 13 § 2 p. ABL.

⁷¹ Prop. 1990/91:198 s. 16; Samuelsson, lagkommentar till 25 kap. 17 § ABL, nummer 1728, Karnov (hämtad 2021-10-01). Jfr. 2 kap. 8 § KonkL.

⁷² Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 13 § ABL; Sandström (2020), s. 340; NJA 2018 s. 602 s. 15 f.

⁷³ Lindskog (2018), avsnitt 3.1.3; Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 13 § ABL; Sandström (2020), s. 340; NJA 1988 s. 620.

tydelse i sammanhanget är bolagets *närhet* till den kritiska gränsen, dvs. marginalen till den kritiska gränsen beaktat med hänsyn till bolagets art och omfattning.⁷⁴ Härutöver bör hänsyn tas till styrelsens insyn i företagets ekonomi samt sådana förhållanden som styrelsen *borde* ha haft kännedom om avseende bolagets ekonomiska förhållanden.⁷⁵ Beaktat att styrelsen enligt 8 kap. 4 § ABL har ansvar för bolagets förvaltning och fortlöpande ska bedöma bolagets ekonomiska situation, går det att anta att styrelsens kontrollansvar är långtgående.⁷⁶

Av rättsfallet NJA 2009 s. 210 framkommer att styrelsens skyldighet att agera vid kritisk kapitalbrist uppkommer då en *enskild* styrelseledamot insett eller bort inse risken för kapitalbrist, vilket innebär att varje enskild styrelseledamots insikt tillräknas styrelsen som helhet.⁷⁷ Prövningen av huruvida en styrelseledamot har haft ”skäl att anta” att kritisk kapitalbrist föreligger utgår ifrån en objektiv bedömning. Det nämnda innebär att man i prövningen inte tar hänsyn till vad styrelseledamoten rent *faktiskt* känt till om bolagets ekonomi, utan vad en normalt aktsam styrelseledamot borde ha känt till och kunnat dra för slutsatser med hänsyn till bolagets ekonomiska situation.⁷⁸

3.2.2 Kontrollbalansräkning 1

När styrelsens har skäl att anta att kapitalbrist föreligger ska en första kontrollbalansräkning (KBR1) upprättas.⁷⁹ Kontrollbalansräkningen ska inte förväxlas med eventuell balansräkning som återfinns i aktiebolagets årsredovisning. Kontrollbalansräkningen upprättas enligt särskilda regler som återfinns i 25 kap. 14 § ABL. Reglerna föreskriver i korthet att en kontrollbalansräkning ska upprättas enligt ÅRL, men vid beräkning av det egna kapitalets storlek får särskilda justeringar enligt ABL. Exempel på sådana justeringar är att

---

⁷⁴ Lindskog (2018), avsnitt 3.1.3.

⁷⁵ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 13 § ABL; jfr. 8 kap. 4 § ABL.

⁷⁶ Andersson (2020), s. 364; jfr. NJA 2009 s. 221 där HD behandlar frågan men utifrån 1975 års ABL.

⁷⁷ Se även Andersson (2020), s. 364; Lindskog (2018), avsnitt 3.1.5.

⁷⁸ NJA 2009 s. 221; NJA 1988 s. 620; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-10 (JUNO).

⁷⁹ 25 kap. 13 § ABL.

tillgångar får tas upp till ett högre värde, alternativt till nettoförsäljningsvärdet, och avsättningar och skulder tas upp till ett lägre värde än i den ordinarie redovisningen.⁸⁰

Vid upprättande av kontrollbalansräkningen ska fortlevnadsprincipen iakttagas, vilket innebär att redovisningen, och i förevarande fall också eventuella justeringar, ska upprättas med utgångspunkt i att företaget ska fortsätta sin verksamhet (förutsatt att det finns fog att räkna med fortsatt drift). Därutöver ska kontrollbalansräkningen alltjämt upprättas i enlighet med god redovisningssed.⁸¹ Kontrollbalansräkningen ska, för att förhindra fusk från styrelsens sida, granskas av en revisor för det fall att bolaget omfattas av revisorsplikt.⁸²

Vidare fastställer lagtexten genom rekvisitet ”genast” en kort tidsfrist inom vilken kontrollbalansräkningen ska vara upprättad. Av förklarliga skäl är det svårt för lagstiftaren att fastställa en exakt tidpunkt för när kontrollbalansräkningen ska vara upprättad, då reglerna ska kunna tillämpas i stora som små verksamheter. Rekvisitet ”genast” måste därför tolkas utifrån företagsspecifika faktorer av varierande karaktär. I doktrin förskrivs att hänsyn exempelvis bör tas till rörelsens omfång, karaktären av de skäl som givit upphov till antagande om kapitalbrist samt tidpunkt under räkenskapsåret osv.⁸³ I förarbetena till 21 kap. 13 § ABL återfinns en tumregel om att en kontrollbalansräkning som upprättas inom åtta veckor anses motsvara rekvisitet ”genast”, vilken har fått stöd i praxis. Emellertid återfinns undantag i praxis där domstolen bedömt att två veckor motsvarat ”genast”.⁸⁴

---

⁸⁰ 25 kap. 14 § 1 st. 1 och 2 p. ABL.

⁸¹ 2 kap. 2 och 4 §§ ÅRL; prop. 2006/07:70 s. 65; prop. 2012/13: 150 s. 38; NJA 1993 s. 484.

⁸² 25 kap. 13 och 15 §§ ABL; Lindskog (2018), avsnitt 4.7.1; jfr. prop. 2009/10:204 s. 82; 9 kap. 1 § ABL; 1 kap. 12b § ABL.

⁸³ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-09-10 (JUNO).

⁸⁴ Prop. 2000/01:150 s. 91; RH 1989:43; Svea hovrätt, mål nr T 3553/04 (2005-06-16); Hovrätten för Västra Sverige, mål nr T 2480/06 (2007-11-22); Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-09-10 (JUNO).

Av lagmotiven framgår att kontrollbalansräkningens primära funktion kan ”sägas vara att skilja ut de bolag som inte har ekonomiska förutsättningar i verksamheten.”⁸⁵. Formuleringen har mött hård kritik i doktrin där det har påpekats att ett aktiebolag vars egna kapital understiger hälften av det registrerade aktiekapitalet inte alls behöver sakna ekonomiska förutsättningar för att fortsätta driva sin verksamhet, då kontrollbalansräkningen exempelvis inte fastställer bolagets faktiska betalningsförmåga eller skuldsättningsgrad⁸⁶. Det som kontrollbalansberäkningen däremot fastställer är att aktiebolaget saknar *juridiska* förutsättningar för fortsatt drift.⁸⁷ Detta innebär att ett bolag kan tvingas gå i likvidation trots att bolaget är solvent och saknar skulder. För ett aktiebolag som exempelvis har ett aktiekapital på 50 000 kronor, kommer en kritisk kapitalbrist uppkomma när det egna kapitalet understiger 25 000 kronor. Om bolaget saknar skulder kommer bolaget trots detta att drabbas av kapitalbristreglerna trots en soliditet⁸⁸ om 100 %.⁸⁹

3.2.3 Första kontrollstämman

Vid händelse av att kritisk kapitalbrist fastställs i kontrollbalansräkningen ska styrelsen *snarast möjligt* kalla till bolagsstämman. Bolagsstämman benämns som *första kontrollstämman*. Syftet med kontrollstämman är att pröva om bolaget ska försättas i likvidation eller om aktieägarna kan läka kapitalbristen.⁹⁰ Kontrollbalansräkningen tjänar i detta fall syfte som beslutsunderlag för bolagets framtid. Styrelsen ska således inte godkänna eller på annat sätt ta ställning till kontrollbalansräkningen. Utöver kontrollbalansräkningen ska styrelsen lägga fram ett fullständigt beslutsunderlag om likvidation i enlighet med de regler som återfinns i 25 kap. 3–6 §§ ABL.⁹¹ De angivna reglerna föreskriver bl.a. att styrelsen ska ange skälen till att bolaget ska gå i likvidation och

---

⁸⁵ Prop. 2000/01:150 s. 37.

⁸⁶ Skuldsättningsgrad = Totala skulder inkl. skattedel av obeskickade reserver / Eget kapital inkl. eget kapital-andel av obeskickade reserver.

⁸⁷ Lindskog (2018), avsnitt 4.1.1. not 2; jfr. Andersson (2020), s. 356 och s. 360 f.; Dotevall (2015), s. 490.

⁸⁸ Soliditet = Eget kapital inkl. eget kapital-andel av obeskickade reserver / Totala tillgångar.

⁸⁹ Lindskog (2018), avsnitt 1.1.4. not 31.

⁹⁰ 25 kap. 15 § ABL; prop. 2000/01:150 s. 95; Lindskog (2018), avsnitt 5.1.4.

⁹¹ 25 kap. 15 § ABL.

vilka alternativ till likvidation som finns, skifteslikvidens beräknade storlek samt förslag på likvidator.⁹² Underlaget ska upprättas även om styrelsens förslag är att *inte* gå i likvidation.⁹³

Beslut om likvidation fattas av stämman med absolut majoritet, förutsatt att inga särskilda röstningsregler anges i bolagsordningen.⁹⁴ Om stämman fattar beslut om likvidation ska bolaget avvecklas omgående, i annat fall inträder en åtta månader lång *rådrumsfrist* för aktieägarna att försöka läka kapitalbristen.⁹⁵ Att läka kapitalbristen sker lättast genom att likvida medel tillförs bolaget. Detta kan exempelvis ske genom att bolaget försöker bedriva en vinstdrivande verksamhet, aktieägartillskott, kapitaltäckningsåtagande eller nyemission till överkurs. Dessa åtgärder brukar gemensamt benämnas för *äkta sanering*. Om förmögenheten kommer från aktieägarna eller någon annan spelar ingen roll. Tillförande av förmögenhet måste dock vara av benefik karaktär, med andra ord ske vederlagsfritt. Kapitalbristen kan således inte läkas av exempelvis ett lån från aktieägarna, eftersom det innebär att företagets skulder och tillgångar då kommer växa proportionerligt.⁹⁶ Ett annat tänkbart sätt att lösa kapitalbristen är att minska passivposten aktiekapital till en nivå som motsvarar eller understiger bolagets eget kapital, s.k. *oäkta sanering*. Möjligheten att minska aktiekapitalet begränsas dock av det lagstadgade minimikravet på aktiekapital.⁹⁷ Oberoende hur förmögenhet tillförs eller om kapitalbristen åtgärdas på annat sätt, måste kapitalbristen *läkas i dess helhet*. Det nämnda innebär att det egna kapitalet *måste* uppgå till det registrerade värdet av aktiekapitalet och inte enbart nå över den kritiska gränsen för kapitalbrist.⁹⁸

---

⁹² 25 kap. 3 § ABL.

⁹³ Prop. 2000/01:150 s. 95.

⁹⁴ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 15 § ABL.

⁹⁵ 25 kap. 16 § ABL.

⁹⁶ Sandström (2020), s. 341; Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 16 § ABL; Lindskog (2018), avsnitt 6.3.

⁹⁷ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 16 § ABL; Lindskog (2018), avsnitt 6.3.2; Andersson (2020) s. 374 ff.

⁹⁸ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 16 § ABL; Andersson (2020), s. 374 f.

3.2.4 Kontrollbalansräkning 2

Inom rådrumsfristen måste styrelsen upprätta en *andra* kontrollbalansräkning, oavsett om kapitalbristen läkts eller inte. Den andra kontrollbalansräkningen upprättas på samma sätt som den första kontrollbalansräkningen, dvs. genom tillämpning av de särskilda reglerna i 25 kap. 14 § ABL. Även den andra kontrollbalansräkningen ska granskas av bolagets revisor om bolaget har revisorsplikt.⁹⁹

3.2.5 Andra kontrollstämman

När styrelsen låtit upprätta en andra kontrollbalansräkning ska en andra kontrollstämma hållas. Vid den andra kontrollstämman ska aktieägarna ta ställning till om kapitalbristen är läkt, dvs. om den andra kontrollbalansräkningen visar att aktiekapitalet är täckt i sin helhet.¹⁰⁰ Den andra kontrollbalansräkningen utgör såtillvida exklusivt bevis på att kapitalbristen är läkt och avgör därför direkt huruvida bolaget är likvidationspliktigt.¹⁰¹ Likvidationsplikten inträder omedelbart efter att den andra kontrollstämman är avslutad.¹⁰² Utöver kontrollbalansräkningen ska styrelsen förse stämman med övrigt beslutsunderlag om likvidation precis som under den första kontrollstämman.¹⁰³

3.2.6 Likvidationsbeslut

Allmän domstol *ska* fatta beslut om att bolaget ska försättas i likvidation om den andra kontrollstämman inte hålls inom rådrumsfristen. Detsamma gäller om den andra kontrollbalansräkningen inte blivit granskad av revisor eller om kapitalbristen inte är läkt och stämman underlåtit att likvidera bolaget.¹⁰⁴ Detta innebär således att bolagsstämman förlorar den exklusiva rätten att fatta beslut om att likvidera bolaget till förmån för tingsrätten.¹⁰⁵

---

⁹⁹ 25 kap. 16 § ABL.

¹⁰⁰ 25 kap. 16 § ABL.

¹⁰¹ Lindskog (2018), avsnitt 6.4.5.

¹⁰² 25 kap. 17 § ABL; Samuelsson, lagkommentar till 25 kap. 17 § ABL, nummer 1748, Karnov (hämtad 2021-09-09).

¹⁰³ 25 kap. 16 § ABL; 25 kap. 3–6 §§ ABL.

¹⁰⁴ 25 kap. 17 § ABL.

¹⁰⁵ Lindskog (2018), avsnitt 7.1.1.

Styrelsen bär det primära ansvaret att tillse att en ansökan om tvångslikvidation inkommer till tingsrätten i det fall den andra kontrollbalansräkningen fastställer att kapitalbristen inte är läkt, eller om en andra kontrollstämma inte genomförts inom rådumsfristen. Ansökan ska ha kommit tingsrätten till handa senast två veckor efter den andra kontrollstämman, alternativt från den tidpunkt då stämman senast skulle ha hållits om den av någon anledning inte har genomförts. Enskild styrelseledamot, verkställande direktör, revisor samt aktieägare är också behöriga att skicka in ansökan om likvidation av bolaget till tingsrätten.¹⁰⁶

Tingsrätten ska fatta beslut om likvidation om kapitalbristen inte läkts. Sådant beslut gäller omedelbart. Om det däremot under handläggningen framkommer att kapitalbristen åtgärdats, ska tingsrätten inte fatta beslut om likvidation och bolagets verksamhet kan då fortlöpa.¹⁰⁷

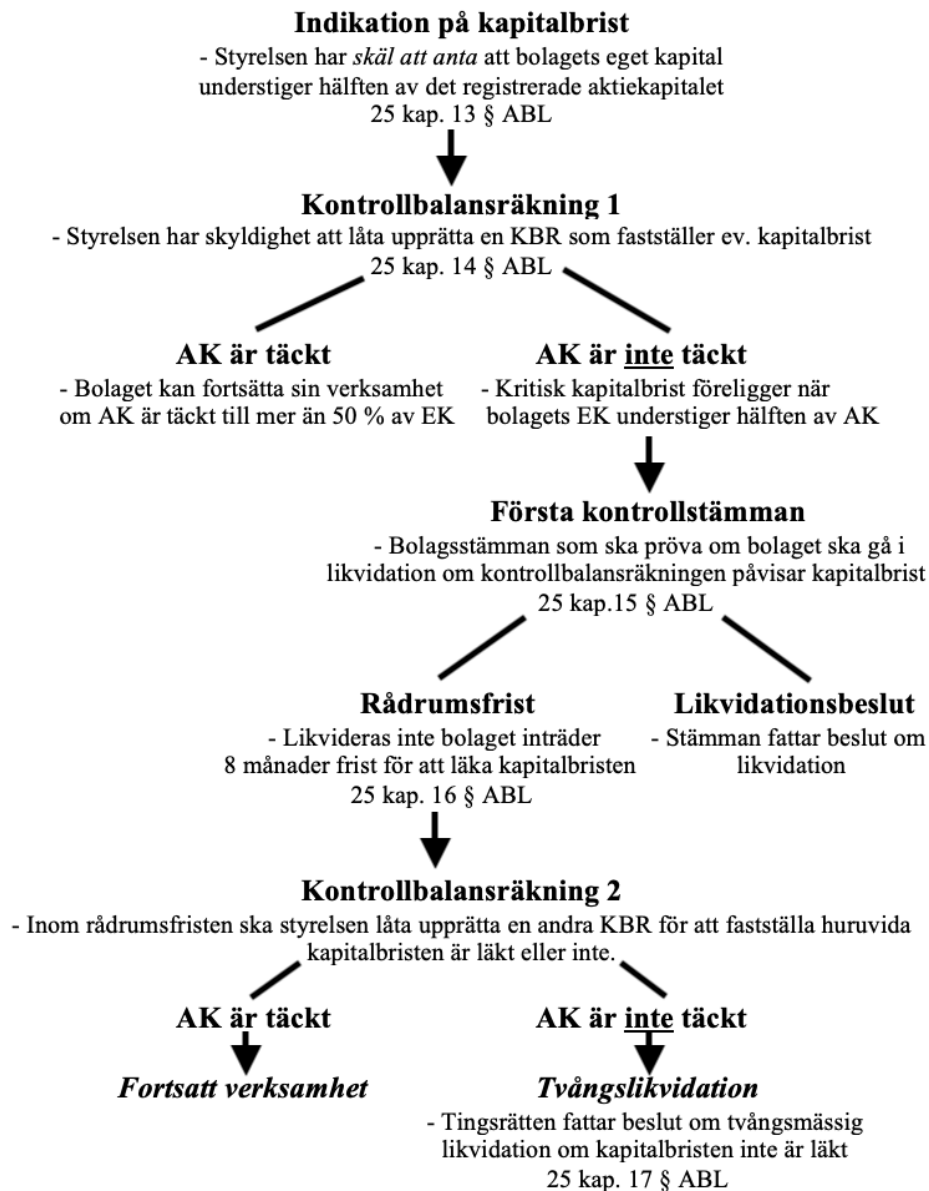
---

¹⁰⁶ 25 kap. 17 § andra stycket ABL.

¹⁰⁷ 25 kap. 17 § tredje och fjärde styckena ABL.

3.2.7 Sammanfattning av genomförandet

Reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist kan anses tämligen komplicerade och svåröverskådliga. En mall över förfarandet får därför sammanfatta handlingsproceduren som styrelsen måste genomföra vid misstanke om kritisk kapitalbrist:

KÄLLA: Egenhändigt upprättad mall.

3.3 Rättsverkningar av likvidation

3.3.1 Verkningar av likvidationsbeslut

När beslut om likvidation vid kapitalbrist har fattats ska en likvidator utses av tingsrätten.¹⁰⁸ Likvidatorn inträder i styrelsens och den verkställande direktörens ställe med uppdrag att genomföra likvidationen.¹⁰⁹ Styrelsen, verkställande direktör och särskilda firmatecknare förlorar därmed samtliga behörigheter och befogenheter som följer av ABL.¹¹⁰

Likvidatorns uppdrag påbörjas omedelbart efter beslut om tvångslikvidation.¹¹¹ Så snart likvidatorn tillträtt ska denne skaffa sig insikt om bolagets ekonomi, särskilt beträffande bolagets tillgångar och skulder. För att kunna sammanställa bolagets samtliga skulder ska likvidatorn ansöka om *kallelse* på bolagets okända borgenärer.¹¹² Ansökan ska göras hos Bolagsverket enligt lagen (1981:131) om kallelse på okända borgenärer.¹¹³ När ansökan har inkommit till Bolagsverket ska myndigheten efterlysa de eventuella okända borgenärerna genom att kallelsen publiceras i Post- och Inrikes Tidningar. De okända borgenärerna ges då sex månader att skriftligen ge sig tillkänna och ange sin fordran till Bolagsverket. Den borgenär som inte anmäler sin fordran i tid och därmed inte blir upptagen i likvidatorns förteckning över kända borgenärer, förlorar i regel sin rätt att göra fordran gällande mot bolaget. Detta förutsatt att gäldenären inte haft kännedom om fordran innan anmälningstidens utgång. Förfarandet är således preklusivt.¹¹⁴

---

¹⁰⁸ 25 kap. 28 § ABL.

¹⁰⁹ 25 kap. 30 § ABL.

¹¹⁰ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 30 § ABL; Lehrberg (2016), s. 385 f.

¹¹¹ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 30 § ABL.

¹¹² 25 kap. 34 § ABL; prop. 2004/05:85 s. 880; prop. 2000/01:150 s. 110.

¹¹³ 4 § andra stycket lagen om kallelse på okända borgenärer.

¹¹⁴ 3, 4 och 7 §§ lagen om kallelse på okända borgenärer.

3.3.2 Avveckling av verksamheten

Likvidator ansvarar sedermera, så snart det kan ske, för att avveckla bolagets förmögenhetsmassa genom att realisera bolagets tillgångar på offentlig auktion eller på annat lämpligt sätt samt betala eventuella skulder. Om det krävs, för att bolaget ska kunna avvecklas ändamålsenligt, får likvidatorn även besluta om fortsatt drift av bolaget.¹¹⁵ Bolaget anses upplöst då likvidatorn har betalat samtliga skulder och likvidatorsarvodet, fördelat ut eventuellt överskott till aktieägarna, upprättat en förvaltarberättelse samt lagt fram en slutredovisning.¹¹⁶

Likvidatorn måste härutöver ta hänsyn till frågan om konkurs. Om bolaget som är i likvidation hamnar på obestånd¹¹⁷ ska likvidatorn genast vid tingsrätt ansöka om konkurs vid behörig tingsrätt. Avvecklingen av bolag i likvidation kommer då istället att genomföras i enlighet med konkurslagens (1987:672) (KonkL) bestämmelser (vilket inte kommer behandlas inom ramen för uppsatsen).¹¹⁸

---

¹¹⁵ 25 kap. 35 § ABL.

¹¹⁶ 25 kap. 38, 40 och 41 §§ ABL; likvidatorns rätt till arvode regleras enligt allmänna principer om uppdragsavtal vilket framkommer av prop. 2000/01:150 s. 109; kostnaden för arvodet ska som utgångspunkt betalas ur boets tillgångar, se vidare prop. 1993/94:43 s. 16.

¹¹⁷ Här avses kvalificerad insolvens enligt konkurslagens bestämmelser.

¹¹⁸ 25 kap. 36 § ABL; Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 36 § ABL.

4 Medansvar

4.1 Allmänna utgångspunkter

Reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist i 25 kap. 13 – 17 §§ ABL bygger på, som tidigare nämnts, att styrelsen vidtar en viss handlingsprocedur för att avhjälpa kapitalbristen. För att säkerställa att styrelsen följer denna handlingsprocedur, har lagstiftaren valt att införa en regel om personligt betalningsansvar för styrelseledamöter som *underlåter* att genomgå förfarandet.¹¹⁹ Det personliga betalningsansvaret benämns som *medansvar*.

Även den, som med *vetskap om* styrelsens underlåtenhet, handlar på bolagets vägnar svarar solidariskt med styrelsens ledamöter för de förpliktelser som därigenom uppkommer för bolaget.¹²⁰ Uttrycket ”handlar på bolagets vägnar” tar primärt sikte på företrädare som presentera bolaget i samband med att *rättshandlingar* företas eller som medverkar till beslut om att bolaget ska vidta en rättshandling mot annan. Bestämmelsen drabbar huvudsakligen en verkställande direktör som fortsätter att driva ett bolag trots vetskap om att styrelsen underlåtit att följa kapitalbristreglerna. Andra som tänkbart också kan komma att drabbas av betalningsansvar är exempelvis särskilda firma-tecknare, ett ombud eller anställd med ställningsfullmakt.¹²¹

4.2 Ansvarsgrunder

4.2.1 Inledning

Regleringen om medansvar återfinns i 25 kap. 18 § ABL och föreskriver att styrelsens ledamöter svarar *solidariskt* för de förpliktelser som uppkommer för bolaget under den period som underlåtenheten att vidta kapitalbristreglerna består. Denna period brukar benämnas som *medansvarsperiod* och styrelsen ansvarar då för *alla typer* av förpliktelser som uppstår under denna

---

¹¹⁹ 25 kap. 18–20 §§ ABL.

¹²⁰ 25 kap. 18 § 2 st. ABL.

¹²¹ Prop. 2000/01 s. 99 f.; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-12 (JUNO).

tid.¹²² Vad som utlöser medansvaret är i 25 kap. 18 § 1 st. ABL närmare angivet i *tre* stipulerade ansvarsgrunder, vilka kommer redogöras för nedan.

4.2.2 Den första ansvarsgrunden

Om styrelsen underlåter att i enlighet med 25 kap. 13 § ABL *genast* upprätta och låta bolagets revisor granska en kontrollbalansräkning när det finns skäl att anta att halva aktiekapitalet förbrukats kan styrelsen hållas ansvarig för bolagets förpliktelser som uppkommer under medansvarsperioden.¹²³ Det samma gäller om styrelsen låtit upprätta kontrollbalansräkningen för sent.¹²⁴ I det fall styrelsen låtit upprätta en kontrollbalansräkning men underlåtit att lämna den till revisorn för granskning, ska detta enligt praxis likställas med att styrelsen underlåtit att upprätta en kontrollbalansräkning.¹²⁵

Skyldigheten att lämna över och låta bolagets revisor granska kontrollbalansräkningen avser enligt huvudregeln enbart de företag som har revisorsplikt enligt 9 kap. 1 § ABL. Vad gäller bolag som inte omfattas av revisorsplikten, men som likväl har valt att ha en revisor, ska kontrollbalansräkningen granskas av denne. På så sätt kan även icke revisorspliktiga bolag omfattas av medansvar vad gäller den första ansvarsgrunden.¹²⁶

Enligt 25 kap. 18 § 4 st. ABL inträder medansvaret enligt den första ansvarsgrunden endast om bolagets eget kapital understiger hälften av bolagets registrerade aktiekapital vid den tidpunkt då styrelsens skyldighet att upprätta kontrollbalansräkning uppkommer. Det räcker således inte enbart med att styrelsen har haft skäl att anta att kritisk kapitalbrist eller resultatlös utmätning, utan det måste ha förelegat en *faktisk* kapitalbrist och denna ska vara konstaterat i en *korrekt* upprättad kontrollbalansräkning.¹²⁷

---

¹²² NJA 2012 s. 858; NJA 2009 s. 221; RH 1987:143.

¹²³ 25 kap. 18 § 1 st. 1 p. ABL.

¹²⁴ Lindskog (2018), avsnitt 8.2.3.

¹²⁵ NJA 2005 s. 792.

¹²⁶ Prop. 2009/10:204 s. 82; Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 18 § ABL; jfr. 1 kap. 12b § ABL.

¹²⁷ NJA 1998 s. 620.

Medansvar kan också drabba styrelseledamöterna när styrelsen upprättat en *felaktig* kontrollbalansräkning. Kontrollbalansräkningen anses felaktigt upprättad om styrelsens inte följt reglerna om hur kontrollbalansräkningen ska upprättas enligt 25 kap. 14 § ABL. En sådan felaktighet kan bestå i att det egna kapitalet beräknats för högt till följd av att tillgångarna värderats för högt eller skulderna för lågt. Så länge kontrollbalansräkningen innehåller sådana felaktigheter föreligger ansvar för underlåtenhet att rätta till felaktigheterna. Om kontrollbalansräkningen innehåller försvarbara fel, bör styrelsen dock inte anses ha åsidosatt sin handlingsplikt. Exempel på ett försvarbart fel kan exempelvis vara att kontrollbalansräkningen inte omfattar en viss skuld som ingen i styrelsen känt till eller borde ha känt till.¹²⁸

I doktrin påpekas att reglerna om medansvar enligt den första ansvarsgrund utgör ett komplicerat och svåröverskådligt regelsystem. Bl.a. riktas kritik mot att det är svårt att fastställa den relevanta tidpunkten för när en kontrollbalansräkning ska ha upprättats och därmed när medansvarsperioden inträder.¹²⁹ I lagmotiven föreskrivs att den relevanta tidpunkten för ansvarsperiodens inledande ska vara den tidpunkt då det uppkom *anledning att misstänka* en faktisk kritisk kapitalbrist.¹³⁰ Att i praktiken fastställa när styrelsen haft anledning att anta faktisk kritisk kapitalbrist anses i doktrin vara mycket svårt, varför den relevanta tidpunkten istället borde fastställas till den tidpunkt då en i efterhand rekonstruerad kontrollbalansräkning konstaterar faktisk kapitalbrist.¹³¹ En sådan tolkning är dock inte förenlig med lagtextens ordalydelse.

Vidare riktas kritik i doktrin mot att knyta an ett sådant strängt ansvar som medansvar till vad som beskrivs som en ”diffus täckningsgrad” och att ett bolags ekonomi ofta är mer komplicerad än vad reglerna om kontrollbalansräkning vill ge sken av. Därtill påpekas att ett bolags ekonomi kan fallera

---

¹²⁸ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-15 (JUNO); Lindskog (2018), avsnitt. 4.1.5.

¹²⁹ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-15 (JUNO); Andersson (2020), s. 347 ff.

¹³⁰ Prop. 2000/01:150 s. 48 och 100.

¹³¹ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-15 (JUNO).

snabbt, varför det kan vara svårt för styrelsen att ha en sådan insyn i bolagets ekonomi som förutsätts för att en kontrollbalansräkning ska kunna upprättas i tid.¹³²

4.2.3 Den andra ansvarsgrunden

Styrelsen kan vidare belastas med medansvar vid underlåtenhet att i enlighet med 25 kap. 15 § ABL kalla till en första kontrollstämma.¹³³ Medansvaret utlöses då om den av styrelsen upprättade kontrollbalansräkningen fastställer faktiskt kritisk kapitalbrist, och styrelsen sedan underlåter att ”snarast möjligt” kalla till en första kontrollstämma och i enlighet med 25 kap. 3–6 §§ ABL lägga fram ett fullständigt beslutsunderlag om likvidation samt kontrollbalansräkning med eventuellt tillhörande revisorsyttrande.¹³⁴

Enligt NJA 2009 s. 221 börjar ansvarsperioden löpa efter den dag då den första kontrollstämman senast borde ha hållits. I doktrin anses det trots detta råda oklarhet i exakt när ansvarsperioden inleds. Grunden till detta är att rekvisitet ”snarast möjligt” anses vara en tämligen vag tidsangivelse beaktat att det dels råder oklarheter vad rekvisitet ”genast” innebär i förhållande till upprättande av kontrollbalansräkningen (se resonemang ovan), dels att det inte föreligger någon lagstadgad tidsfrist för revisorsgranskningen. Det sagda föranleder följaktligen svårigheter att fastställa när kallelsen senast ska ha skickats ut till aktieägarna samt när första kontrollstämman bör ha genomförts.¹³⁵

4.2.4 Den tredje ansvarsgrunden

Styrelsen kan slutligen också drabbas av medansvar om de underlåter att ansöka om likvidation vid behörig tingsrätt när en sådan skyldighet uppkommit enligt 25 kap. 17 § ABL.¹³⁶ Medansvaret inträffar följaktligen när bolaget

---

¹³² Andersson (2020), s. 379.

¹³³ 25 kap. 18 § 1 st. 2 p. ABL.

¹³⁴ 25 kap. 15 § ABL; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-15 (JUNO).

¹³⁵ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-16 (JUNO).

¹³⁶ 25 kap. 18 § 1 st. 3 p. ABL.

underlåter att ansöka om likvidation när den andra kontrollstämman inte hållits inom rådrumsfristen, den andra kontrollbalansräkning inte har blivit granskad av revisor eller om kapitalbristen inte är läkt och stämman underlåtit att likvidera bolaget.¹³⁷

Ansökan om likvidation ska skickas in till tingsrätten inom två veckor efter att den andra kontrollstämman avslutats.¹³⁸ Om den andra kontrollstämman inte har genomförts ska ansökan istället skickas in senast två veckor efter det att den andra kontrollstämman borde ha hållits, dvs. senast två veckor efter utgången av den åtta månader långa rådrumsfristen räknat från dagen för den första kontrollstämman. Om inte den första kontrollstämman heller har genomförts får tidsperioden istället beräknas ifrån när den dagen då den borde ha genomförts. Att göra en sådan beräkning är inte helt lätt, beaktat de vaga tidsrekvisit som tidigare nämnts vad gäller de andra ansvarsgrunderna.¹³⁹

4.3 Personligt betalningsansvar för aktieägare

En aktieägare kan också drabbas av personligt ansvar enligt 25 kap. 19 § ABL. Bestämmelsen föreskriver att om en aktieägare, som har vetskap om att bolaget är skyldigt att gå i tvångsmässig likvidation, deltar i ett beslut om att fortsätta verksamheten, ska denne svara solidariskt med styrelsen och andra bolagsföreträdare för de förpliktelser som uppkommer efter det att skyldighet att gå i likvidation uppkommit. För att en aktieägare ska ha ansetts deltagit i ett beslut om att fortsätta verksamheten förutsätts aktieägaren närvarat när beslutet fattades. Den aktieägare som reserverat sig mot beslutet anses inte ha deltagit och kan således inte bli personligt betalningsansvarig.¹⁴⁰

---

¹³⁷ 25 kap. 17 § ABL.

¹³⁸ 25 kap. 17 § 2 st. ABL.

¹³⁹ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-16 (JUNO).

¹⁴⁰ Samuelsson, lagkommentar till 25 kap. 19 § ABL, nummer 1760, Karnov (hämtad 2021-10-02).

4.4 Prövning av medansvar

Enligt praxis ska en bedömning av huruvida en eller flera styrelseledamöter ådragit sig medansvar för bolagets förpliktelser ske i två led. Först ska rätten ta ställning till om det föreligger *objektiva förutsättningar* för medansvar. Denna prövning avser att fastställa huruvida en ansvarsperiod löpte vid tiden för uppkomsten av de förpliktelser för vilka medansvar görs gällande.¹⁴¹ För de objektiva förutsättningarna belastas borgenärerna med både åberopsbördan och bevisbördan. I doktrin och äldre praxis framkommer att borgenärens bevisbörda är förknippad med en lättare beviskrav än vad som normalt gäller vid tvistemål, vilket motiveras av att styrelseledamöterna förväntas lättare kunna förebringa bevisning om saken än borgenärerna.¹⁴² Om det går att fastställa att ansvarsgrund föreligger, prövas därefter de *subjektiva förutsättningarna* som innebär att det åligger den eller de styrelseledamöter för vilka ansvar utkrävs att bevisa att de inte agerat försumligt.¹⁴³

Betalningsskyldigheten ska som huvudregel prövas individuellt för respektive styrelseledamot. Om det går att fastställa att flera styrelseledamöter agerat försumligt svarar dessa solidariskt för betalningsförpliktelserna.¹⁴⁴ Om inte samtliga försumliga styrelseledamöter betalar, har de betalande regressrätt mot de andra medansvariga.¹⁴⁵ Betalande har även regressrätt gentemot bolaget.¹⁴⁶

Till skillnad från andra skadeståndsregler i ABL som också kan göras gällande mot styrelsen¹⁴⁷, är medansvaret *inte* beroende av att någon skada kan härledas till styrelsens försummelse. Med andra ord inträder ansvaret oberoende om borgenärerna orsakats skada av styrelsens bristande efterlevande av

---

¹⁴¹ NJA 2014 s. 892 p.7; NJA 2012 s. 858 p. 7; NJA 2009 s. 210.

¹⁴² Andersson (2020), s. 379; NJA 1993 s. 503; NJA 1993 s. 484; NJA 1988 s. 620.

¹⁴³ NJA 2014 s. 892 p.7 och 13; NJA 2012 s. 858 p. 7 och 20; NJA 2009 s. 210.

¹⁴⁴ Sandström (2020), s. 334.

¹⁴⁵ NJA 2009 s. 221.

¹⁴⁶ Sandström (2020), s. 344.

¹⁴⁷ Se vidare 29 kap. ABL.

kapitalbristregelerna. Av denna anledning anses medansvaret vara ett betydligt strängare ansvar än övriga skadeståndsregler som återfinns 29 kap. ABL, varför reglerna om medansvar ska tillämpas med viss restriktivitet.¹⁴⁸

4.5 Möjlighet att undgå ansvar

Reglerna om medansvar i 25 kap. 18 § 1–2 st. ABL kan sättas ur spel om den, som ansvar görs gällande emot, kan excuplera sig enligt 25 kap. 18 § 3 st. ABL. Möjligheten att excuplera sig omfattar enbart styrelseledamöter och andra bolagsföreträdare, men inte aktieägarna.¹⁴⁹ Den som ansvaret görs gällande mot bär bevisbördan för att denne inte agerat försumligt.¹⁵⁰ Denna omkastade bevisbörda ska inte förstås som en presumtionsregel för försumlighet, utan enbart att den som ansvar görs gällande mot bär ansvar för att bevisa de omständigheter som talar för att denne inte handlat försumligt.¹⁵¹

Av rättsfallet NJA 2012 s. 858 framgår att försumlighetsprövningen inte bör vara inriktad på formaliteter utan istället på hur, den ansvar gör gällande emot, övergripande har agerat och om detta agerande varit försvarligt i förhållande till den situation som bolaget befann sig i.¹⁵² Försumlighetsprövningen bör därtill ta hänsyn till företrädarens roll i bolaget och den information som denne har haft tillgång till. Styrelseledamöters ansvar får därmed bedömas med utgångspunkt i att styrelsens ansvar för bolagets förvaltning och att styrelsen fortlöpande ska bedöma bolagets ekonomiska situation. Samma typ av avvägning bör göras vid försumlighetsprövningen av en verkställande direktör.¹⁵³

---

¹⁴⁸ Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 18 § ABL; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-18 (JUNO); Lindskog (2018), avsnitt 8.1.1; Sandström (2020), s. 344.

¹⁴⁹ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-18 (JUNO).

¹⁵⁰ Prop. 2001/01:150 s. 99.

¹⁵¹ NJA 2012 s. 858 p. 20–22; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-19 (JUNO).

¹⁵² NJA 2012 s. 858 p. 22.

¹⁵³ NJA 2012 s. 858 p. 20–22; prop. 2001/01:150 s. 99 f.

4.6 Answarets upphörande

Styrelsens ansvarar för *samtliga* förpliktelser som uppstår under medansvarsperioden. Om styrelsen vidtar de åtgärder som de är ålagda att göra enligt kapitalbristreglerna ansvarar inte styrelsen för de förpliktelser som uppkommer därefter. Dock svarar styrelsen alltjämt för de förpliktelser som tidigare uppkommit.¹⁵⁴ Ansvar för andra bolagsföreträdare samt aktieägare förutsätter att en medansvarsperiod löper för styrelsen.¹⁵⁵ Härutöver återfinns i 25 kap. 20 § ABL tre alternativa omständigheter som föranleder *definitivt* slut på medansvarsperioden.¹⁵⁶ Den första omständigheten är att en ansökan om tvångslikvidation ska ha ingivits till tingsrätten av behöriga sökanden i enlighet med 25 kap. 17 § ABL. Den andra omständigheten är att en upprättad kontrollbalansräkning, som visar att bolagets eget kapital uppgår till det registrerade aktiekapitalet, ska ha granskats av bolagets revisor och lagts fram på bolagsstämma. Den tredje och sista omständigheten är att bolagsstämman eller tingsrätten ska ha fattat beslut om likvidation. Dessa grunder kan individuellt få ansvarsperioden att upphöra. Att ansvarsperioden upphör innebär dock inte att ansvar för tidigare uppkomna förpliktelser upphör och förhindrar inte heller att nya medansvarsperioder utlöses.¹⁵⁷

I 20 kap. 20a § ABL återfinns en särskild talefristregel beträffande medansvaret. Denna förskriver att det personliga betalningsansvaret upphör oberoende omständigheter om inte en *talan* om sådant ansvar väcks inom tre år från uppkomsten av den förpliktelse som ansvaret avser eller inom ett år från det att förpliktelsen senast skulle ha fullgjorts.

Det personliga betalningsansvaret aktualiseras primärt när bolaget har gått i likvidation eller försatts i konkurs.¹⁵⁸ Detta kan antas bero på att det är först

---

¹⁵⁴ Prop. 2000/01:150 s. 46–47, 99 och 102; NJA 2012 s. 858.

¹⁵⁵ Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 18 §, Lexino 2021-09-19 (JUNO).

¹⁵⁶ Prop. 2000/01:150 s. 46 f. och 102; SOU 1999:36 s. 116.

¹⁵⁷ Prop. 2000/01:150 s. 98; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 20 §, Lexino 2021-09-20 (JUNO); Andersson, Johansson & Skog (2021), kommentaren till 25 kap. 20 § ABL.

¹⁵⁸ Prop. 2012/13:65 s. 8; jfr. Andersson (2020), 356 f.

då som många borgenärerna får vetskap om bolagets kapitalbrist. Vad gäller konkurs blir borgenärerna varse om kapitalbristen genom att konkursförvaltaren i sin förvaltarberättelse måste ange om, och i så fall när, det uppstått en skyldighet för styrelsen att upprätta en kontrollbalansräkning.¹⁵⁹

---

¹⁵⁹ 7 kap. 15 § KonKL.

5 Regleringens syfte och skyddsintresser

5.1 Äldre lagstiftning

Reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist har funnits inom den svenska aktiebolagsrätten sedan slutet av 1800-talet, då den första tvångslikvidationsbestämmelse infördes i 1895 års ABL¹⁶⁰. Bestämmelsen föreskrev att tvångslikvidation skulle inträda om ”antalet aktieägare nedgått till under fem eller om aktiekapitalet enligt vederbörligen prövad balansräkning till två tredjedelar eller i bolagsordningen angiven mindre del gått förlorat.”¹⁶¹. Detta förutsatt att aktieägarna inte lyckats läka kapitalbristen genom aktieägartillskott eller ökat antalet aktieägare inom en tremånadersfrist. Om verksamheten fortsatte att bedrivas utan att likvideras, uppstod ett solidariskt ansvar för bolagets uppkomna förpliktelser.¹⁶²

I lagmotiven till 1895-års ABL återfinns inget explicit angivet syfte till införandet av den första tvångslikvidationsbestämmelsen. Däremot återfinns i lagmotiven en kort motivering om bestämmelsen som föreskriver att aktiebolag ska ”bestå av ett visst minimiantal delägare och såsom grundval för sin verksamhet äga ett visst rörelsekapital”. Därav följer ”att, om delägarnas antal blivit alltför ringa eller någon större del av aktiekapitalet gått förlorat, bolaget icke vidare äger *rättslig* grund för sin tillvaro och följaktligen bör upplösas.”¹⁶³ [Kursivering tillagd]

Tvångslikvidationsbestämmelsen fortsatte sedermera att utvecklas i 1910 års ABL¹⁶⁴ respektive 1944 års ABL¹⁶⁵. Genom 1910 års ABL blev bestämmel-

---

¹⁶⁰ Lagen (1895:65) om aktiebolag.

¹⁶¹ 54 § i 1984 års ABL.

¹⁶² 54 § i 1984 års ABL; Danielsson (1952), s. 49; NJA 1912 s. 425.

¹⁶³ Danielsson (1952), s. 49. Se där hänvisning till motiven till ABL 1895 s. 126.

¹⁶⁴ Lagen (1910:88) om aktiebolag.

¹⁶⁵ Lagen (1944:705) om aktiebolag.

sen mer detaljerad i och med att det infördes ett krav på styrelsen att *ofördröjligen* låta upprätta en s.k. likvidationsbalansräkning *vid antagande* om att två tredjedelar av aktiekapitalet gått förlorat och att om likvidationsbalansräkningen utvisade kapitalbrist skulle styrelsen snarast möjligast *meddela* bolagsstämman om detta.¹⁶⁶ Vidare tillkom i 1944 års ABL betydande förändringar såsom att kravet på antal aktieägare togs bort som likvidationsgrund, rådrumsfristen förlängdes, en ovillkorlig likvidationsplikt vid rådrumsfristens utgång begränsades till en rätt för styrelseledamöter, verkställande direktör och aktieägare att ansöka om likvidation. Dessutom infördes en skyldighet att inhämta revisors yttrande över likvidationsbalansräkningen.¹⁶⁷

Inte heller i lagmotiven till de nyss nämnda lagändringarna återfinns något tydligt definierat syfte med tvångslikvidationsbestämmelsen. I lagmotiven till 1944 års ABL återfinns enbart en kortare redogörelse om att bestämmelsen är till för att ”befordra sundhet inom aktiebolagsväsendet.”¹⁶⁸ I juridisk doktrin har det anförts att likvidationsskyldighetens enda syfte i äldre rätt var att verka som borgenärsskydd. Trots avsaknad av ett explicit angivet syfte i de äldre lagmotiven går det enligt doktrin även att utläsa en sorts allmän föreställning om att det ansågs förkastligt att driva ett aktiebolag där aktiekapitalet ”gått förlorat” och att aktiebolag som saknade aktiekapital därför omedelbart skulle likvideras.¹⁶⁹

I samband med införandet av 1975 års ABL¹⁷⁰ kom lagstiftaren till insikt om att tvångslikvidationsbestämmelsens dåvarande utformning kunde medföra praktiska tillämpningsproblem då den ansågs alldeles för sträng. På grund av dessa omständigheter valde lagstiftaren att mjuka upp lagstiftningen genom att bl.a. förlänga rådrumsfristen avsevärt samt sänka kravet på återställandet av aktiekapitalet från hela till halva det registrerade aktiekapitalet.¹⁷¹

---

¹⁶⁶ 97, 98 och 101 §§ 1910 års ABL.

¹⁶⁷ Lindskog (2018), avsnitt 2.1; Danielsson s. 50 ff.; SOU 1941:9 s. 565; jfr. 142, 146 och 148 §§ i 1944 års ABL.

¹⁶⁸ SOU 1941:9 s. 567.

¹⁶⁹ Danielsson (1952), s. 52 f.; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-09-21 (JUNO)

¹⁷⁰ Aktiebolagslag (1975:1385).

¹⁷¹ SOU 1971:15 s. 327; prop. 1975:103 s. 217 f.; Lindskog (2018), avsnitt 2.1.

Först i 1975 års ABL angavs ett tydligt angivet syfte med tvångslikvidationsbestämmelsen, som också stödjer tolkningen av syftet med den äldre lagstiftningen.¹⁷² I SOU 1971:15 anger lagstiftaren att tvångslikvidationsbestämmelsen ”bygger på den enligt utredningens mening riktiga tanken att eftersom reglerna om det bundna kapitalet skall ersätta delägarnas personliga ansvarighet för bolagets skulder så bör ett aktiebolag ej utan ansvar för delägarna och bolagsorganen kunna fortsätta sin verksamhet, om aktiekapitalet helt eller till väsentliga delar ej längre är täckt av tillgångar.”¹⁷³ Bestämmelsen ska således primärt utgöra ett borgenärsskydd. Vidare framhåller lagstiftaren att bestämmelsen sekundärt också syftar att tillgodose aktieägarnas intresse av att bli underrättade om bolagets prekära ekonomiska situation för att beredas tillfälle att överväga vilka åtgärder som kan och bör tas.¹⁷⁴

5.2 Nuvarande lagstiftning

Från införandet av 1975 års ABL fram till ikraftträdandet av nuvarande ABL¹⁷⁵ genomfördes ytterligare ändringar av likvidationsbestämmelsen. Några betydande modifieringar var exempelvis införandet av styrelsens skyldighet att låta upprätta en kontrollbalansräkning, att den kritiska kapitalbristgränsen fastställdes till hälften av aktiekapitalet, att kapitalbristen läkts när aktiekapitalet åter täckts i sin helhet med förmögenhet och att rådumsfristen fastställdes till åtta månader.¹⁷⁶ Efter dessa lagändringar fick likvidationsbestämmelsen i princip den utformning som bestämmelsen har i dagens ABL.¹⁷⁷

I lagmotiven till nuvarande ABL återfinns liknande beskrivningar av syftet med likvidationsbestämmelsen som i äldre förarbeten, dvs. att bestämmelsens

---

¹⁷² Jfr. prop. 1975:103 s. 217; SOU 1971:15 s. 326 ff.; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-09-21 (JUNO).

¹⁷³ SOU 1971:15 s. 327.

¹⁷⁴ Prop. 1975:103 s. 501; Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-09-21 (JUNO).

¹⁷⁵ Aktiebolagslag (2005:551).

¹⁷⁶ Prop. 1979/80:143 s. 86 ff.; prop. 1982/83:139 s. 6 ff.; lag (1983:453) om ändring i aktiebolagslagen.

¹⁷⁷ Prop. 2004/05:85 s. 490; Lindskog (2018), avsnitt 2.1.3.

primära syfte är att fungera som ett borgenärsskydd och att regleringen, tillsammans med tillskottsplikten och förbudet mot värdeöverföringar, utgör kapitalskyddets kärna. Enligt lagstiftaren skyddas bolagets borgenärer genom att likvidationsbestämmelsen motverkar att aktiebolag hamnar i svåra betalningssvårigheter, ådrar sig ytterligare skulder och eventuell konkurs.¹⁷⁸ Vidare hävdar lagstiftaren att stränga tvångslikvidationsregler vid kapitalbrist också är nödvändiga för att stävja ekonomisk brottslighet, eftersom ”erfarenheterna visar att ekonomisk brottslighet ofta kommer till stånd med hjälp av aktiebolag som har otillräckligt eget kapital.”¹⁷⁹

5.3 Diskussion i doktrinen

Syftet med reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist har också blivit föremål för diskussion i doktrin där f.d. justitieråd och ordförande i Högsta domstolen Stefan Lindskog har varit tongivande i debatten. Enligt Lindskog har bestämmelserna om tvångslikvidation vid kapitalbrist ett tydligt *handlingsdirigerande syfte*. Med det menar Lindskog att reglernas primära syfte är att ge styrelsen incitament att, vid misstanke om kapitalbrist, se över bolagets ekonomiska förhållanden och vid konstaterad kritisk kapitalbrist antingen avveckla bolaget under ordnade former eller ombesörja med förmögenhet och driva verksamheten vidare. Enligt Lindskog vill lagstiftaren, med andra ord, påbjuda ett särskilt handlingsmönster som styrelsen ska vidta vid misstanke om kapitalbrist, och för att genomdriva handlingsmönstrets efterlevnad har lagstiftaren infört ett medansvar som en sorts *påtryckningsfunktion*. Medansvaret utgör såttillvida själva ”drivkraften” i systemet.¹⁸⁰

Att reglerna har ett tydligt handlingsdirigerande syfte har också stöd i senare lagmotiv till ABL, där lagstiftaren skriver följande om medansvarets funktion: ”Det kan konstateras att syftet med det personliga betalningsansvaret inte är att i största möjliga mån tillförsäkra bolagets borgenärer betalning för deras

---

¹⁷⁸ Prop. 2000/01:150 s. 35; prop. 1982/83:94 s. 54; prop. 1975:103 s. 501; jfr. Sandström (2020), s. 339 f.; Lehrberg (2016), s. 374 f.; NJA 2018 s. 602 p. 15 f.

¹⁷⁹ Prop. 1982/83:139 s. 8.

¹⁸⁰ Lindskog (2018), avsnitt 1.1.4, 1.2.2 och 1.2.4.

fordringar mot bolaget. Syftet är istället i första hand att sätta press på styrelsen att så snart som möjligt vidta de åtgärder som lagen föreskriver vid misstänkt kapitalbrist.”¹⁸¹ Reglernas handlingsdirigerande syfte har även fått genomslag i praxis på senare tid där detta syfte framhållits som reglerna primära funktion.¹⁸²

Tvångslikvidationsreglernas handlingsdirigerande syfte motiveras enligt Lindskog av tre olika intressegrupper:

- a) *Befintliga borgenärer*, som antas ha intresse av att aktiebolag avvecklas så tidigt som möjligt innan hela bolagets kapital hinner konsumeras (*avvecklingsintresset*).
- b) *Tillkommande borgenärer*, som antas ha intresse av att varnas om bolagets prekära situation (*varningsintresset*).
- c) *Aktieägarna*, som antas ha intresse av rådrum för att vidta lämpliga åtgärder för att läka kapitalbristen (rådrumsintresset).¹⁸³

Avvecklingsintresset tillgodoses enligt Lindskog i princip inte alls på grund av bl.a. rådrumsfristens längd, att kapitalbristen kan läkas genom minskning av aktiekapitalet och att bolagets borgenärer inte är behöriga att ansöka om likvidation vid tingsrätten.¹⁸⁴ Enligt Lindskog är det främst varningsintresset som tillgodoses av regleringen.¹⁸⁵ Varningsintresset får emellertid också anses tämligen dåligt tillgodosett genom dagens reglering, vilket framgår tydligt av rättsfall från HD. I avgörandet NJA 2014 s. 948 konstaterade HD följande: ”Regleringen är inte konstruerad så att befintliga eller tillkommande borgenärer varnas för bolagets kapitalbrist (till skillnad från när bolaget har trätt i likvidation). Det finns inte heller någon skyldighet för bolagets företrädare att upplysa tillkommande borgenärer om kapitalbristen.”¹⁸⁶

---

¹⁸¹ Prop. 2012/13:65 s. 7; jfr. 2000/01:15 s. 44.

¹⁸² Se t.ex. NJA 2013 s. 725 (p. 8); NJA 2014 s. 892 (p. 5); NJA 2014 s. 948 (p. 2); NJA 2018 s. 602 (p. 15); jfr. Nerep, Adestam & Samuelsson, Aktiebolagslagen (2005:551) 25 kap. 13 §, Lexino 2021-09-23 (JUNO).

¹⁸³ Lindskog (2018), avsnitt 1.1.4.

¹⁸⁴ Lindskog (2018), avsnitt 1.1.4.

¹⁸⁵ Lindskog (2018), avsnitt 1.1.4.

¹⁸⁶ NJA 2014 s. 948 p. 3; se även NJA 2013 s. 725 p. 8 där samma sak konstateras.

I NJA 2014 s. 948 skriver HD vidare något som är mycket intressant ur ett borgenärsskyddsperspektiv:

”En borgenär som har vetskap om att ett bolag befinner sig i en prekär ekonomisk situation och att en ansvarsperiod löper, men som ändå väljer att ingå en förbindelse med bolaget i tyst förlitan på styrelseledamöternas medansvar, kan inte anses vara påtagligt skyddsvärd. - - - Regleringen är som nämnts avsedd att leda till att bolagets ställning stärks eller att bolaget avvecklas under ordnade former. Detta främjas i den nu aktuella situationen bäst genom att den potentielle borgenären - om han inte avstår från att ingå förbindelse med bolaget eller gör så under förutsättning av att säkerhet ställs (t.ex. av en styrelseledamot eller aktieägare) - klargör att medansvar kan komma att göras gällande. Ett sådant klargörande - i form av ett förbehåll om medansvar - bör föranleda bolagets styrelse att överväga hur kapitalbristsituationen ska hanteras. Ett förbehåll av detta slag bör i vissa fall kunna tänkas vara underförstått. Så kan vara fallet om borgenären visar att det stod klart för bolaget att han inte avstod från rätten att göra det solidariska ansvaret gällande. Men huruvida ett förbehåll har gjorts eller inte är då att bedöma enligt allmänna avtalsrättsliga principer.”¹⁸⁷

Genom uttalandet inskränker HD en ondtroende borgenärs möjlighet att göra gällande medansvar enligt 25 kap. 18 § ABL samtidigt som en godtroende borgenär enbart kan göra gällande medansvar så länge denne inte blivit varnad (och då blivit ondtroende) eller blivit varnad och gjort ett särskilt förbehåll om medansvar.¹⁸⁸ Beaktat det sagda kan det nog uteslutas att kapitalbristreglerna tillgodoser varningsintresset för tillkommande borgenärer.

Om kapitalbristreglerna varken kan tillgodose avvecklingsintresset eller varningsintresset kvarstår enbart aktieägarnas rådrumsintresse. Rådrumsintresset får anses bli någorlunda tillgodosett genom den åtta månader långa rådrumsfristen.¹⁸⁹ Jan Andersson, professor i civilrätt vid Stockholms universitet, menar att detta innebär att Lindskogs teori därmed brister i beskrivningen av kapitalbristreglernas funktion och syfte. Andersson har därför presenterat ett

---

¹⁸⁷ NJA 2014 s. 948 p. 5–6.

¹⁸⁸ Andersson (2020), s. 361 f.

¹⁸⁹ Andersson (2020), s. 363; jfr. Lindskog (2018), avsnitt 1.1.4.

annat synsätt på reglernas syfte där han uppger att den handlingsdirigerande funktionen motiveras av:

- a) *Aktieägarnas underrättelseintresse och rådrumsintresse*, vilket avser att aktieägarna snabbt ska bli underrättade om situationen vid kontrollstämman. Om kapitalbrist föreligger ska aktieägarna ges rådrum att besluta om att antingen avveckla bolaget eller läka kapitalbristen. Detta sammanfaller med nedanstående intressen:
- b) *Aktieägarnas påtryckningsintresse och avvecklingsintresse*, vilket innebär att kapitalbristreglerna ska fungera som ett påtryckningsmedel för aktieägarna att antingen undgå betalningsansvar genom att läka kapitalbristen eller besluta om att avveckla bolaget.
- c) Ett för *borgenärskollektivet ytterst begränsat borgenärsskyddsintresse*, om att bolaget ska avvecklas i tid eller att adekvata rekonstruktionsåtgärder vidtas vid rätt tillfälle, vilket sällan är fallet.¹⁹⁰

---

¹⁹⁰ Andersson (2020), s. 363. Se där hänvisning till Josefine Ullberg, Kapitalbristreglerna – ur funktion?, examensarbete HT 2017, Stockholms universitet.

6 Analys

6.1 Inledning

I detta kapitel avser jag att analysera kapitalbristregleringen utifrån ett antagande om att regleringen har ett *skyddsobjekt* respektive ett flertal *skyddssubjekt*. Skyddsobjektet utgörs av det registrerade aktiekapitalet och den förmögenhet som är avsedd att täcka kapitalet. Att aktiekapitalet utgör bestämmelsens skyddsobjekt anser jag framkommer tydligt med hänsyn till att måttet kritisk kapitalbrist beräknas med utgångspunkt i det registrerade aktiekapitalet. Först efter att ha analyserat huruvida regleringen kan skydda denna förmögenhet, kommer jag att föra en diskussion om skyddssubjekten, dvs. primärt bolagets borgenärer och sekundärt aktieägare och eventuella andra bolagsintressenter. Detta eftersom aktiekapitalets funktion och storlek får enligt min mening få anses vara av fundamental betydelse för att kapitalbristregleringen ska fylla något faktiskt syfte; i synnerhet som borgenärsskydd.

6.2 Sambandet mellan aktiekapitalet och kapitalbristreglerna

Utredningen inleds genom att konstatera att aktiebolaget som associationsform karaktäriseras av att aktieägarna inte har något personligt betalningsansvar för bolagets förpliktelser. För att balansera avsaknaden av detta ansvar återfinns därför ett antal kapitalskyddsregler i ABL som syftar till att säkerställa att aktiebolaget alltid ska ha tillgångar som minst motsvarar bolagets förpliktelser. Av utredningen framgår att kravet på att aktiebolag ska ha ett visst aktiekapital utgör kärnan i kapitalskyddsregleringen. Utöver kapitalkravet finns också reglerna om tvångslikvidation vid kapitalbrist som ska skydda den förmögenhet som avsedd att täcka aktiekapitalet. Det nyss sagda får antas innebära att kravet på aktiekapital och kapitalbristreglerna har en fundamental sammankoppling och att reglernas existens och legitimitet till stor del är beroende av varandra. Detta kommer bl.a. till uttryck genom att lagstiftaren i lagmotiven konstaterat att kravet på att aktiebolag ska ha ett aktiekapital

skulle framstå som närmast meningslöst om den förmögenhet som är avsedd att täcka aktiekapitalet fritt skulle kunna få konsumeras.

De senaste sänkningarna av minimikravet på aktiekapital har emellertid kommit att innebära att aktiekapitalet inte längre kan anses fylla någon direkt funktion som vare sig borgenärsskydd eller seriositetsspärr. Detta beror primärt på att det bestämda minimibeloppet generellt anses vara för lågt för att kunna utgöra ett reellt skydd för borgenärerna vid händelse av ekonomiskt trångmål. Det anses likväl vara för lågt för att motverka att aktiebolag otillbörligen nyttjas av risktagande företagare eller för ekonomisk brottslighet. Syftet med aktiekapitalet kan därför närmast beskrivas vara av symbolisk karaktär. Möjligen kan det även bringa någon typ av legitimitet för aktiebolaget som associationsform. Det sagda kan antas innebära att det är förhållandevis få borgenärer som fäster avseende vid bolagets aktiekapital och storleken därav. Kassaflöde, likviditet och andra solvensbaserade mått som avspeglar bolagets långsiktiga betalningsförmåga får därför antas vara viktigare faktorer för borgenärerna än aktiekapitalet och det insufficiensbaserade måttet kritisk kapitalbrist, som enbart avspeglar bolagets kortsiktiga balansmässiga ställning. Det nyss anförda, och det faktum att lagstiftaren i samband med senast sänkningen av aktiekapitalet konstaterade att en majoritet av EU:s medlemsstater antingen helt slopat kravet på aktiekapital alternativt sänkt kravet på aktiekapital till 1 euro (eller motsvarande i annan valuta), talar starkt för att kravet på aktiekapital är en uttjänt och omodern reglering. Det kan därför ifrågasättas varför det fortfarande uppställs ett krav på aktiekapital om det inte har en faktisk funktion. Med hänsyn till det tydliga sambandet mellan aktiekapital och kapitalbristreglerna förfaller det också ologiskt att behålla kapitalbristreglerna och försätta aktiebolag i likvidation vid bristande täckning av aktiekapitalet.

6.3 Aktiekapitalets storlek och kapitalbristreglerna

Vid tillämpning av kapitalbristreglerna har aktiekapitalets storlek betydelse vad gäller den tvångsmässiga skyldigheten att likvidera. För ett privat aktiebolag med ett aktiekapital om 25 000 kronor inträffar kritisk kapitalbrist när den förmögenhet som är avsedd att täcka aktiekapitalet understiger 12 500 kronor. Detta innebär att ett bolag som har ett aktiekapital om 25 000 kronor och som precis har det täckt med förmögenhet, nästföljande dag kan komma att omfattas av regleringen om tvångslikvidation om exempelvis en leverantörsskuld på mer än 12 500 kronor uppkommer.¹⁹¹ Den senaste sänkningen av aktiekapitalet kan således anses problematisk eftersom ett lågt aktiekapital minskar marginalen till att kritisk kapitalbrist uppstår. Detta kan i sin tur innebära att det kan bli svårare att förutse en situation där täckningen för halva det registrerade aktiekapitalet är förbrukat, då en sådan situation kan uppkomma snabbare ju lägre aktiekapitalet är. En minskad marginal till kritisk kapitalbrist kan därmed potentiellt slå hårt mot exempelvis nystartade bolag varav omkring 95% bildas med lägsta kravet på aktiekapital och som inte sällan bedriver en *initialt* förlustbringande verksamhet där det egna kapitalet snabbt kan förbrukas. En sådan utveckling skulle stå i direkt strid med syftet med den senaste sänkningen av aktiekapitalet, dvs. främja företagande och tillväxt av nya aktiebolag. Denna risk bör emellertid vägas mot ägarnas vilja att tillskjuta kapital för att undvika kapitalbrist. I ett nystartat bolag bör ägarna rimligen vara mer benägna att satsa pengar på verksamheten än under andra omständigheter.

Ett lågt aktiekapital innebär vidare att det bevarade egna kapitalet som kapitalbristreglerna avser att skydda enbart kommer uppgå till *maximalt* 12 499 kronor, vilket ur ett borgenärsperspektiv får anses vara ett försumbart om inte obetydligt belopp. Det resterande beloppet riskerar också att konsumeras av de kostnader som kan förväntas tillkomma för det bolag som måste följa den

---

¹⁹¹ Registrerat aktiekapital / 2 – eget kapital = maximal förlust.

procedur som kapitalbristreglerna föreskriver, detta sett till exempelvis förlo-rad entreprenörstid och andra administrativa kostnader som är förknippade med ett sådant förfarande. Därutöver har likvidatorn rätt till arvode för sitt arbete, en kostnad som enligt huvudregel ska betalas ur bolagets tillgångar. Beaktat att likvidatorsarvodet kommer uppgå till uppskattningsvis *minst* 10 000 kronor kommer således inte ett nämnvärt belopp av täckningen för aktiekapitalet kvarstå om bolaget tvingas gå i likvidation. Ytterst riskerar kapitalbristregleringen således att förstöra mer kapital än det finns förmögenhet kvar i bolaget till skydd för bolagets borgenärer. En sådan reglering kan inte anses ändamålsenlig som borgenärsskydd. Om lagstiftaren avser att avbryta verksamheten innan bolagets egna kapital riskerar att förbrukas när likvidationen genomförs, måste således avvecklingen av verksamheten ske tidigare än vad den aktuella regleringen föreskriver. Att avveckla en verksamhet som presumtivt bedriver en förlustbringande verksamhet och som har omfattande skulder när bolaget har 12 499 kronor kvar i eget kapital, förefaller tämligen meningslöst då kraschen vid den tidpunkten redan är ofrånkomlig.

När ett aktiebolag har ett lågt aktiekapital finns det även en risk att bolaget drabbas av insolvens innan kritisk kapitalbrist inträffar. Med anledning därav kan det ifrågasättas huruvida kapitalbristreglerna faktiskt skapar de bästa förutsättningarna för att på ett tidigt stadium upptäcka företag som bedriver en förlustbringande verksamhet och avveckla dessa innan konstaterad konkurs, vilket tidigare har angetts vara själva syftet med regleringen. Emellertid behöver inte detta vara en negativ konsekvens av sänkningen av aktiekapitalet, då det kan ifrågasättas om det faktiskt ligger i borgenärernas intresse att likvidera ett bolag som har likvida medel att möta sina löpande förpliktelser.

6.4 Regeltekniska brister

Vid granskning av hur kravet på aktiekapital och storleken därav påverkar kapitalbristregleringen, finns det tillräckliga skäl för lagstiftaren att se över bestämmelserna och ifrågasätta om det fortfarande kan anses motiverat att ha en sådan reglering. Utöver de brister med kapitalbristreglerna som kan relateras till kravet på aktiekapital, har i utredningen också andra kritiska moment

identifierats. Dessa kan delas in i två kategorier; dels regeltekniska brister som är relaterade till detaljer i regleringen, dels brister som är av mer övergripande karaktär och som är orsakade av hur regleringen i sig är utformad.

Ett exempel på en tydlig regelteknisk brist är måttet kritisk kapitalbrist. Ovan har konstaterats att måttet lämpar sig mindre väl för att i tid kunna identifiera och avveckla en förlustbringande verksamhet innan bolaget eventuellt blir försatt i konkurs. Emellertid är det primära problemet med måttet kritisk kanske inte oförmågan att identifiera en förlustbringande verksamhet vid en viss tidpunkt, utan att måttet faktiskt inte lämpar sig för att urskilja bolag som saknar ekonomiska förutsättningar för sin verksamhet. Måttet kritisk kapitalbrist beräknas enbart med utgångspunkt i det registrerade aktiekapitalet. Måttet fastställer således inte bolagets faktiska kapitalbehov, betalningsförmåga eller solvens. Det kan inte heller fastställa om bolaget är att bedöma som livskraftigt eller inte, beaktat att måttet inte omfattar en likviditetsprognos eller annan bedömning av bolagets ekonomiska framtidsutsikter. Därtill har det i utredningen konstaterats att ett bolag kan tvingas till likvidation trots att bolaget har en soliditet om 100%, dvs. har total avsaknad av skulder. Detta innebär att måttet kritisk kapitalbrist egentligen enbart fastställer att bolaget har konsumerat det egna kapitalet till en, enligt lagstiftaren, icke önskvärd nivå.

Lagstiftaren har emellertid rätt i att det egna kapitalet inte bör konsumeras för snabbt eller i för stor omfattning, eftersom ett högt eget kapital ytterst borgar för ekonomisk stabilitet i bolaget. Vad som är att anse som ett högt eget kapital är emellertid ytterst beroende av vilken typ av verksamhet som företaget bedriver samt omfattningen av denna, vilket kapitalbristregleringen inte tar hänsyn till. Hade lagstiftarens verkliga intention med regleringen varit att bevara och skydda en för borgenärerna adekvat kapitalbas, hade troligtvis därmed storleken på aktiekapitalet och kapitalbristregleringen varit utformad på ett annat sätt. Exempelvis genom att storleken på aktiekapitalet och gränsen för kritisk kapitalbrist bestäms utifrån bolagets verksamhet och riskexponering.

För att borgenärerna ska kunna ta vara på sin rätt enligt regleringen förutsätts borgenärerna ha vetskap om att bolaget drabbats av kritisk kapitalbrist. Frågan är emellertid *hur* borgenärerna ska bli varse om bolagets ekonomiska situation. Den handlingsprocedur som följer av kapitalbristreglerna är som utgångspunkt inte offentlig innan likvidationsplikt inträffat och ärendet anhängiggjorts vid allmän domstol. Regleringen ställer inte heller några krav på att styrelsen exempelvis ska tillkännage eller varna borgenärerna om att bolaget drabbats av kritisk kapitalbrist. Då återstår det enbart för borgenärerna, genom att försöka granska bolagets ekonomiska förhållanden, att själva kunna uttröna att bolaget riskerar eller har drabbats av kritisk kapitalbrist, vilket får anses svårt och kanske till och med omöjligt. Det finns alltså en betydande risk att borgenärer gör affärer med bolaget, trots kapitalbrist och eventuell stundande likvidation. I och med att borgenärerna inte varnas om kapitalbristen kan det vidare inte heller anses förvånande att merparten borgenärer gör gällande anspråk på personligt betalningsansvar först när bolaget gått i likvidation eller försatts i konkurs, eftersom det är först då de flesta borgenärerna får insikt om kapitalbristen. Detta utgör en betydande regelteknisk brist i borgenärsskyddet.

Om bolaget drabbats av faktisk kritisk kapitalbrist ska styrelsen kalla till en första kontrollstämma. Kontrollstämman utlöser i sin tur formlöst den åtta månader långa rådsumsfristen. Eftersom det är styrelsen som kallar till stämman är det således också styrelsen som enligt huvudregel förfogar över rådsumsfristens startpunkt, vilket kan drabba borgenärerna som, till skillnad från styrelsen och aktieägarna, har intresse av att rådsumsfristen börjar löpa så tidigt som möjligt. Borgenärerna riskerar därutöver också att åsamkas skada av rådsumsfristens längd då rådsumsfristen omöjliggör en för borgenärerna tillräckligt snabb avveckling av en förlustbringande verksamhet. Under rådsumsfristen finns det inte heller någonting som hindrar verksamheten från att fortsätta uppta krediter, bedriva en olönsam verksamhet eller för den delen konsumera den återstående täckningen av aktiekapitalet. Det som ytterst sätter stopp för verksamheten *under* rådsumsfristen, om inte stämman beslutar om likvidation, är att bolaget hamnar på obestånd och försätts i konkurs.

Den senaste sänkningen av aktiekapitalet innebär att aktieägarna ska tillföra bolaget mellan 12 501 kronor och 25 000 kronor under den åtta månader långa rådsumsfristen för att kapitalbristen ska anses läkt (givet hur stor del av täckningen av aktiekapitalet som konsumerats). Detta kan sättas i relation till att aktieägarna beviljades samma tidsfrist att läka kapitalbristen även när kravet på lägsta aktiekapital innan år 2010 uppgick till 100 000 kronor. Det kan inte anses rimligt ur ett borgenärsperspektiv att rådsumsfristen är lika lång oberoende storleken på aktiekapitalet, då kapitalanskaffningen bör gå snabbare ju mindre kapital som måste tillföras bolaget. Rådsumsfristen måste alltså sättas i proportion till storleken på aktiekapitalet för att kapitalbristreglerna i detta hänseende ska ses som ändamålsenliga.

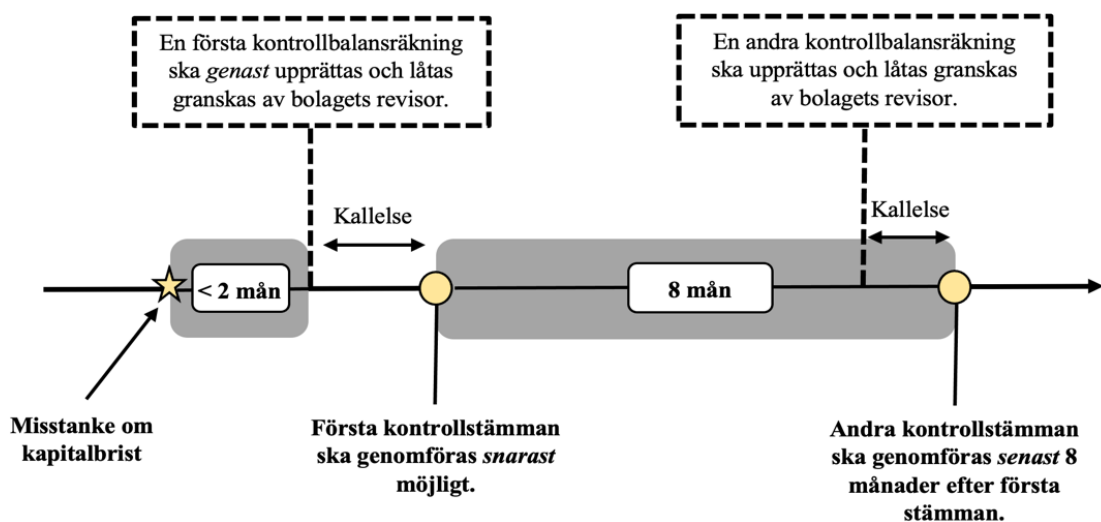
Ett bolag som har en adekvat kapitalbas kan vidare under rådsumsfristen välja att läka kapitalbristen genom att sänka aktiekapitalet, dvs. företa en oäkta sanering. Ur ett borgenärsperspektiv kan det starkt ifrågasättas om en sådan läkning av kapitalbristen bör tillåtas, eftersom det får anses vara av särskild vikt att de uppställda kapitalbristreglerna faktiskt leder till genomförande av verkliga ekonomiska förbättringar. Att sänka aktiekapitalet för att bolaget inte kan läka kapitalbristen innebär knappast att bolagets ekonomiska ställning förbättras, i synnerhet inte för borgenärerna. Detta tyder på att lagstiftaren prioriterar aktieägarnas intresse av att fortsätta driva verksamheten framför borgenärernas intresse av att bolaget antingen förbättrar sin ekonomi alternativt avvecklas när det fortfarande finns en kapitalbas kvar som kan nyttjas för att betala av bolagets presumtiva skulder. Av denna anledning är det inte heller förvånande att bolag först hamnar på obestånd innan bolaget tvingas i likvidation.

Till sist återfinns även brister i lagstiftningen vad gäller regleringen av medansvar. I utredningen har flera av dessa brister redan lyfts fram. Dessa avser primärt oklarheter kring när ansvarsperioden för de respektive ansvarsgrunderna börjar löpa, vilket kan drabba borgenärerna som belastas med bevisbördan för dessa omständigheter. Emellertid återfinns också andra bristfälligheter med regleringen som kan anses mer betungande ur ett borgenärsperspektiv. För det första omfattar medansvaret enbart uppkomna förpliktelser,

vilket innebär att regleringen är begränsad till att endast skydda tillkommande borgenärer. För det andra syftar medansvaret inte till att fungera reparativt. Detta kommer till uttryck i förarbetena där lagstiftaren konstaterat att medansvarets primära funktion inte är att i största möjliga mån tillförsäkra bolagets borgenärer betalning för deras fordringar mot bolaget. Syftet är istället att sätta press på styrelsen att så snart som möjligt vidta de åtgärder som lagen föreskriver vid misstänkt kapitalbrist. Med andra ord ska alltså medansvaret fungera som en påtryckningsfunktion. Med hänsyn till de uppenbara brister som finns med den handlingsprocedur som följer av kapitalbristreglerna, gynnas knappast borgenärerna av att medansvaret enbart verkar som påtryckningsmedel.

6.5 Övergripande brister

Utöver bristerna de regeltekniska bristerna återfinns, som tidigare påpekats, även brister av mer övergripande karaktär. Ett tydligt exempel på en sådan brist är att kapitalbristreglerna är komplexa och svåröverskådliga, vilket riskerar att underminera reglernas faktiska effektivitet. En målande beskrivning av reglerna som jag återfann i doktrin, som beskriver reglerna väl, är att de liknar ett *lapptäcke*. Ständig påbyggnad av reglerna sedan deras införande år 1895 har skapat en snårig regelstruktur och en oklarhet kring vad som faktisk är reglernas funktion. Regelpåbyggnaden har också skapat en långdragen process innan kapitalbristen läkts eller bolaget går i likvidation, vilket illustreras i modellen nedan:

Från det att en styrelseledamot fattar misstanke om kritisk kapitalbrist till att den andra kontrollstämman hålls tas minst tio månader i anspråk om bolaget inte avser påskynda proceduren. Därtill tillkommer senare också tid för att likvidationsärendet eventuellt ska anhängiggöras vid domstol samt för likvidatorn att komma till avslut med ärendet, vilket innefattar bl.a. kallelse på okända borgenärer och presumtiva tvister med fordringsägare. Efter att ha analyserat kapitalbristregleringen och identifierat ett betydande antal brister i regleringen ställer jag mig ytterst kritisk till att denna långdragna process kan anses motiverad i relation till vad lagstiftaren avser uppnå.

Kapitalbristreglernas komplexitet och det synnerligen belastande medansvaret bör rimligen också kunna påverka det svenska aktiebolagets attraktivitet som instrument för företagande. Den som exempelvis vill starta bolag i något av EU:s medlemsländer och fritt kan välja mellan olika aktiebolagsformer i medlemsstaterna har skäl att avstå att starta sådan verksamhet i Sverige på grund av kravet på kapitaltillskott och risk att drabbas av personligt betalningsansvar. På så sätt kan reglerna verka kontraproduktivt sett till visionen om ökad företagsamhet i Sverige, vilket innebär att själva syftet med sänkningarna av aktiekapital också motverkas.

6.6 Reglernas faktiska funktion och skyddsintressenter

Efter att ha granskat och identifierat brister i lagstiftningen finns det anledning att fundera över vad är reglernas faktiska syfte och funktion, något som också har diskuterats i juridisk doktrin. I utredningen har två olika beskrivningar om kapitalbristreglernas syfte presenterats, som hädanefter kommer benämnas som *Lindskogs perspektiv* respektive *Anderssons perspektiv*. Både de presenterade beskrivningarna menar på att kapitalbristregleringen primärt har en *handlingsdirigerande funktion*, dvs. att reglerna syftar till att *tvinga* styrelsen att vid kritisk kapitalbrist antingen tillföra kapital eller avveckla verksamheten. Däremot är Lindskog och Andersson inte överens om vad som motiverar den handlingsdirigerande funktionen.

Enligt Lindskog motiveras den handlingsdirigerande funktionen av borgenärernas intresse av att bli varnade om kapitalbristen och att den förlustbringande verksamheten snabbt avvecklas innan det egna kapitalet konsumeras. Funktionen motiveras därutöver också av aktieägarnas intresse av att låta läka kapitalbristen för att kunna driva verksamheten vidare. Enligt min uppfattning avspeglar inte Lindskogs perspektiv reglernas reella funktion. För det första är kapitalbristregleringen inte konstruerad så att vare sig befintliga eller tillkommande borgenärer varnas för bolagets kapitalbrist, något som Lindskog också själv påpekat är en väsentlig brist i lagstiftningen. För det andra har Lindskog också konstaterat att regleringen inte kan tillgodose borgenärernas intresse av att i tid avveckla en förslutbringande verksamhet, vilket han anför beror på bl.a. rådumsfristens längd och att bolagets borgenärer inte är behöriga att ansöka om likvidation vid tingsrätten. Då återstår enbart aktieägarnas intresse som i viss mån blir tillgodosett genom att de underrättas om kapitalbristen vid kontrollstämman och ges möjlighet att läka bristen under rådumsfristen.

Jan Andersson har enligt min mening lyckats bättre att beskriva reglernas funktion och skyddsintressenter. Enligt Andersson är det primärt aktieägarna som drar nytta av den befintliga regleringen genom att, precis som Lindskog påpekat, de snabbt underrättas om kapitalbristen och sedermera kan påverka resterande delen av processen genom att antingen besluta om likvidation eller bestämma vilka rekonstruktionsåtgärder som kan och bör vidtas. Sekundärt skyddas bolagets borgenärer. Skyddet är enligt Andersson emellertid ytterst begränsat, angränsande till meningslöst. Regleringen misslyckas således att skydda de som enligt lagstiftaren är de primära skyddsintressenterna, dvs. borgenärerna.

Min uppfattning är att det som egentligen ytterst motiverar kapitalbristregleringen är en, sedan länge rådande, uppfattning om att det är förkastligt att låta ett aktiebolag fortsätta bedriva verksamhet när täckningen för aktiekapitalet helt eller delvis konsumeras. Denna uppfattning tror jag bygger på synen på aktiekapitalets funktion, eller i vart fall den funktion som aktiekapital haft historisk sett, dvs. att aktiekapitalet anses utgöra ett substitut för avsaknaden

av det personliga betalningsansvaret och att täckningen för aktiekapitalet borgat för att det alltid ska finnas en viss bevarad förmögenhet till skydd för bolagets borgenärer. Precis som det framgår av förarbetena skulle det kunna anses motsägelsefullt att inte ha en regel som på något sätt skyddar täckningen för aktiekapitalet från att förbrukas, varför lagstiftaren valt att införa kapitalbristregleringen. Allteftersom kapitalbristregleringen sedermera utvecklats har lagstiftaren emellertid tillskrivit regleringen nya och mer utvecklade funktioner utan att själva kärnan i regleringen, dvs. måttet kritisk kapitalbrist, har ändrats. Det är därför inte förvånande att kapitalbristregleringen exempelvis inte lämpar sig för att identifiera och avveckla förlustbringande verksamheter, eftersom måttets ursprungliga funktion enbart har varit att skydda täckningen för aktiekapitalet. Hade lagstiftarens verkliga intention varit avveckla förlustbringande verksamheter med omfattande skulder skulle troligtvis måttet antingen reviderats eller utformats på ett annat sätt, i annat fall bygger regleringen på ogrundade föreställningar om hur måttet verkar i praktiken. Efter att aktiekapitalet sedermera sänkts och numera primärt har en symbolisk funktion blir det följaktligen svårt att motivera varför ett aktiebolag ska tvingas till likvidation vid bristande täckning därav. Det sammantagna har kommit att drabba bolagets borgenärer, som hade kunnat tillförsäkras ett mer effektivt och adekvat skydd om en närmare granskning av reglerna företagits.

6.7 Slutsats

Till följd av de omfattande brister som återfinns i kapitalbristregleringen i förhållande till kravet på aktiekapital och den regeltekniska utformningen är min samlade bedömning att reglerna inte utgör ett effektivt och adekvat borgenärsskydd. De mest utmärkande bristerna i lagstiftningen kan sammanfattas i följande punkter:

- Minimikravet på aktiekapitalet utgör idag ett för borgenärerna försumbart belopp, varför det inte kan anses utgöra ett reellt borgenärsskydd. Ett lågt aktiekapital innebär också att kapitalbristregleringen inte kan skydda och bevara en adekvat kapitalbas i bolaget till skydd för bolagets borgenärer.

- Måttet kritisk kapitalbrist lämpar sig inte ensamt för att identifiera och avveckla förlustbringande verksamheter. För att kapitalbristregleringen ska ha en faktisk funktion behöver regleringen kompletteras med en mer omfattande finansiell analys av bolagets ekonomiska förhållanden. Utan en mer ingående utredning av bolagets ekonomiska framtidsutsikter finns en betydande risk att bolag tvingas till likvidation trots total avsaknad av skulder.
- Kapitalbristregleringen har en komplex och svåröverskådlig regelstruktur som gör den svårtillämplig, vilket riskerar att underminera dess effektivitet. Regleringen uppställer därmed indirekt ett kompetenskrav på den som vill starta och driva ett aktiebolag för att skydda borgenärskollektivet.

Med hänsyn till de identifierade bristerna med kapitalbristregleringen uppkommer frågan om bristerna är möjliga att åtgärda genom lagändring. En sådan lagändring får antas innebära en omfattande revision och omarbetning av den befintliga regleringen. På grund av sambandet mellan aktiekapitalet och kapitalbristreglerna går det inte heller att enbart förbättra kapitalbristreglerna utan att också ändra aktiekapitalets funktion och storlek. En omarbetning av kapitalbristreglerna måste således ske simultant med en ändring av kravet på aktiekapitalet för att uppnå en adekvat korrigerings av bristerna.

Vid en eventuell lagändring måste lagstiftaren även fastställa vad som ska vara kapitalbristreglernas faktiska syfte och funktion. Om avsikten är att skydda borgenärskollektivet genom att identifiera och avveckla förlustbringande verksamheter genom att använda aktiekapitalet som referenspunkt måste den befintliga regleringen korrigeras. Ett exempel på en möjlig lösning för att åtgärda bristerna med den befintliga lagstiftningen är att storleken på aktiekapitalet och gränsen för kritisk kapitalbrist bestäms utifrån bolagets verksamhet och riskexponering. Därtill måste också måttet kapitalbrist kompletteras med en likviditetsprognos, analys av bolagets skuldsättningsgrad och framtidsutsikter för att en adekvat bedömning av bolagets ekonomi ska kunna fastställas. Det förutsätter även en omarbetning av rådumsfristens längd och utformningen av medansvaret. Att genomföra dessa ändringar riskerar dock

att försämra lagstiftningen genom att vidareutveckla det lapptäcke som kapitalbristregleringen idag utgör. Det enklaste är troligtvis därför att avskaffa regleringen i dess helhet.

Huruvida det behövs en ny kapitalbristreglering är svårt att bedöma inom ramen för denna uppsats, beaktat att det inte går att fastställa om borgenärskollektivet möjligen redan har ett fullgott och adekvat borgenärsskydd genom annan lagstiftning. Det är dessutom inte heller givet att det ligger i borgenärernas intresse att skyddas mot kapitalbrist. De flesta borgenärer fäster troligtvis större avseende vid att få betalt för sina fordringar än att skydda täckningen för aktiekapitalet och bolagets balansmässiga ställning. Det som där emot entydigt kan fastställas genom analys av utredningen är att de rådande kapitalbristreglerna är så pass bristfälliga som borgenärsskydd att de bör avskaffas.

Käll- och litteraturförteckning

Offentliga tryck

Propositioner (Prop.)

Prop. 1973:93	Kung. Maj:ts proposition med förslag till lag om konvertibla skuldebrev m.m.
Prop. 1993/94:196	Ändringar i aktiebolagslagen (1975:1385) m.m.
Prop. 1975:103	Regeringens proposition med förslag till ny aktiebolagslag, m.m.
Prop. 1979/80:143	Med förslag till ny lagstiftning om handelsbolag mm.
Prop. 1982/83:139	Om likvidation av aktiebolag mm.
Prop. 1990/91:198	Om vissa ändringar i aktiebolagslagen.
Prop. 2000/01:150	Likvidation av aktiebolag m.m.
Prop. 2004/05:85	Ny aktiebolagslag.
Prop. 2006/07:70	Några aktiebolagsrättsliga frågor.
Prop. 2009/10:61	En sänkning av kapitalkravet för privata aktiebolag.
Prop. 2009/10:204	En frivillig revision.
Prop. 2012/13:65	Förkortad tid för styrelseledamöters personliga betalningsansvar.

Prop. 2019/20:21

Lägre kapitalkrav för privata
aktiebolag.

Statens offentliga utredningar (SOU)

SOU 1941:9

Lagberedningens förslag till lag om
aktiebolag m. m.

SOU 1971:15.

Förslag till aktiebolagslag m.m.

SOU 1999:36

Likvidation av aktiebolag.

SOU 2008:49

Aktiekapital i privata aktiebolag.

Departementsserien (Ds)

Ds 2019:6

Lägre kapitalkrav för privata
aktiebolag.

Litteratur

Adestam, Johan, Nerep, Erik & Samuelsson, Per, *Aktiebolagslagen – En kommentar*, Lexino, JUNO. [cit. Nerep, Adestam & Samuelsson, *Aktiebolagslagen* (2005:551)].

Andersson, Jan (2020), *Kapitalskyddet i aktiebolag*, 7 uppl., Jure Förlag. [cit. Andersson (2020)].

Andersson, Sten, Johansson, Svante & Skog, Rolf (2021), *Aktiebolagslagen – En kommentar*, JUNO version 16. Nordstedts juridik. [cit. Andersson, Johansson & Skog].

Danielsson, Erik (1952), *Aktiekapitalet – Studier över aktiebolagets kapitalkonstruktion enligt svensk rätt*. C.W.K. Gleerup - Skrifter utgivna av Juridiska Fakulteten i Lund. [cit. Danielsson (1952)].

Dotevall, Rolf (2021), *Aktiebolagsrätt – Fördjupning och komparativ analys*, 1 uppl. 1:1. Nordstedts juridik. [cit. Dotevall (2015)].

Kleineman, Jan (2018), 'Rättsdogmatisk metod', i: Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*. Studentlitteratur. [cit. Kleineman (2018)].

Lehrberg, Bert (2016), *Aktiebolagsrätt*, 1 uppl., Iusté. [cit. Lehrberg (2016)].

Lehrberg, Bert (2021), *Praktisk juridisk metod*, 13 uppl. Iusté. [cit. Lehrberg (2021)].

Lindskog, Stefan (2018), *Kapitalbrist i aktiebolag – Kommentarer till kap. 25:13–20 ABL*, JUNO version 2A. Nordstedts juridik. [cit. Lindskog (2018)].

Marton, Jan, Sandell, Nicklas & Stockenstrand, Anna-Karin (2020), *Redovisning – Från bokföring till analys*, 4 uppl., Studentlitteratur. [cit. Marton, Sandell & Stockenstrand (2020)].

Ramberg, Christina (2018), *RÄTTSKÄLLOR – en introduktion i kritiskt tänkande*. Nordstedts Juridik. [cit. Ramberg (2018)].

Samuelsson, Per, kommentar 1728 till 25 kap. 17 § ABL, Karnov (JUNO), <www.juno-nj-se.ludwig.lub.lu.se>, besökt 2021-09-09. [cit. Samuelsson, lagkommentar till 25 kap. 17 § ABL, not 1728, Karnov (hämtad 2021-09-09)].

Samuelsson, Per, kommentar 1728 till 25 kap. 17 § ABL, Karnov (JUNO), <www.juno-nj-se.ludwig.lub.lu.se>, besökt 2021-10-01. [cit. Samuelsson, lagkommentar till 25 kap. 17 § ABL, not 1728, Karnov (hämtad 2021-10-01)].

Samuelsson, Per, kommentar 1760 till 25 kap. 19 § ABL, Karnov (JUNO), <www.juno-nj-se.ludwig.lub.lu.se>, besökt 2021-10-02. [cit. Samuelsson,

lagkommentar till 25 kap. 19 § ABL, not 1760, Karnov (hämtad 2021-10-02)].

Sandgren, Claes (2018), *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod och argumentation*. Norstedts Juridik. [cit. Sandgren (2018)].

Sandström, Torsten (2020), *Svensk aktiebolagsrätt*, 7 uppl., Norstedts Juridik. [cit. Sandström (2020)].

Artiklar

Sandgren, Claes (1995/1996), 'Om empiri och rättsvetenskap (del 1).', i: *Juridisk tidskrift 1995/96*, s. 726–748. [cit. Sandgren (1995/1996)].

Olsen, Lena (2004), 'Rättsvetenskapliga perspektiv', i: *Svensk juristtidning 2004*, s. 105–145. [cit. Olsen (2004)].

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen (NJA)

NJA 1912 s. 425.

NJA 1988 s. 620.

NJA 1993 s. 484.

NJA 1993 s. 503.

NJA 1998 s. 620.

NJA 2005 s. 792.

NJA 2009 s. 221.

NJA 2012 s. 858.

NJA 2014 s. 892.

NJA 2018 s. 602.

Rättsfall från hovrätterna (RH)

RH 1987:143.

RH 1989:43.

Svea hovrätt, mål nr T 3553/04 (2005-06-16).

Hovrätten för Västra Sverige, mål nr T 2480/06 (2007-11-22).